

МАШИНАСОЗЛИК КЛАСТЕР УСУЛИДА РИВОЖЛАНТИРИЛАДИ

Президент Шавкат Мирзиёев 14 февраль куни машинасозлик саноатидаги устувор вазифалар муҳокамаси юзасидан йиғилиш ўтказди.

Саноатнинг барча тармоқларида бўлгани каби автомобилсозликда ҳам трансформация жараёни кетмоқда. Сўнгги тўрт йилда автомобиль ишлаб чиқариш ҳажми 1,8 баробарга, тармоқ экспорти эса 2,7 баробарга ошган. Хорижий компаниялар иштирокида янги корхоналар ташкил этилиб, 2 минг 600 турдаги бутловчи қисмлар тайёрлаш йўлга қўйилган.

“UzAuto Motors” компанияси “Fitch Ratings” ҳамда “Standard & Poor’s” халқаро агентликларининг “барқарор” кредит рейтингларини олиб, жаҳон молия бозорида илк бор 300 миллион долларлик евробонд жойлаштирди.

Лекин бу тармоқ ҳали истеъмолчилар талабини тўлиқ қаноатлантиролмапти.

Шу боис, Тараққиёт стратегиясида автомобиль саноатида кооперацияни янада ривожлантириш орқали ишлаб чиқариш ҳажмини 1,4 бараварга, экспорт ҳажмини 2 бараварга кўпайтириш ва маҳаллийлаштириш даражасини ошириш мақсади белгиланган.

Йиғилишда бунга эришиш йўлидаги жорий йилги вазифалар муҳокама қилинди.

Давлатимиз раҳбари, аввало, аҳоли талабларига эътибор қаратди. Автомобиллар учун олдиндан тўлов миқдорини 85 фоиздан 50 фоизга пасайтириш ва 1 майга қадар автомобиль сотиб олишдаги навбатларни тўлиқ бартараф этишга кўрсатма берди. Ҳозирги кунда навбатда турган харидорларга автомобили етказиб бериладиган аниқ сана кўрсатилган хабарнома йўлланади.

Ички талабни қондириш мақсадида биринчи ярим йилликда 160 мингта, йил якунига

қадар 275 мингта автомобиль ишлаб чиқариш зарурлиги қайд этилди.

Бозорда таклифни ошириб, халқимизга танлаш имкониятини яратиш мақсадида импорт автомобиллар учун божхона божи ставкаларини 2 баробарга пасайтириш бўйича ҳукуматга топшириқ берилди.

Жорий йилда 23 та лойиҳа доирасида 600 турдаги бутловчи қисмлар ишлаб чиқаришни ушлаштириш мўлжалланган. Натижада маҳаллийлаштириш даражаси 48 фоиздан 56 фоизга чиқади. Шунингдек, 336 миллион доллар инвестиция эвазига иккита янги автомобиль модели ва замонавий двигател ишлаб чиқариш йўлга қўйилади.

Йиғилишда тармоқнинг экспорт режалари ҳақида ҳам маълумот берилди.

Президентимиз бу режалар мавжуд имкониятларга нисбатан камлигини таъкидлаб, янги бозорларга чиқиш бўйича тавсиялар берди. Хусусан, ийрик савдо тармоқлари орқали бутловчи қисмлар сотишни кенгайтириш ҳисобига 2022 йилда экспорт ҳажмини камида 500 миллион долларга етказиш мумкинлиги айтилди.

Давлатимиз раҳбари машинасозлик тармоғини саноат кластери усулида ривожлантириш лозимлигини таъкидлади. Бу тизим “инжиниринг — бутловчи қисмлар — тайёр маҳсулот — савдо ва сервис” занжирини қамраб олади. 8 та машинасозлик корхонаси, бутловчи қисмлар ишлаб чиқарувчи 300 дан зиёд корхона, логистика, ички ва ташқи бозорлардаги савдо ва сервис тармоғи,

Турин политехника ва Андижон машинасозлик институтларини умумий мақсад йўлида бирлаштиради.

Шундан келиб чиқиб, ҳукуматга “миллий машинасозлик кластери” дастурини ишлаб чиқиш вазифаси қўйилди.

Маълумки, жаҳонда электромобиллар ишлаб чиқариш жадал ривожланиб бормоқда. 2021 йилда бундай машиналар улуши автомобил бозорида 2 баробарга ўсган.

Президент бу соҳада орта қолмаслик учун ҳозирдан ҳаракат бошлаш кераклигини таъкидлади. Бу борадаги техник талаб ва стандартлар, маҳаллийлаштириш масалаларини инобатга олган ҳолда, электромобиль тармоғини ривожлантириш стратегиясини ишлаб чиқиш топшириги берилди.

Йиғилишда қишлоқ хўжалиги машинасозлигига ҳам тўхталиб ўтилди. Бу йўналишда Чирчиқ шаҳрида кластер ташкил этилиши белгиланган. Бунинг учун бюджетдан 100 миллиард сўм маблағ ажратилган. “Технолог” акциядорлик жамияти ва Агрегат заводидagi ускуналарни Чирчиққа кўчириш бошланган.

Ўшбу кластерни 2023 йилдан тўлиқ ишга тушириш муҳимлиги таъкидланди. Жорий йилда қишлоқ хўжалиги техникаси ишлаб чиқаришни 2 баробарга ошириб, уларнинг таннарихини 12 фоизга камайтириш, экспортни 15 миллион долларга етказиш имконияти борлиги қайд этилди.

Йиғилишда муҳокама қилинган масалалар юзасидан мутасаддилар ахборот берди.

ЎЗА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН СПОРТЧИЛАРИНИНГ НАВБАТДАГИ ЁЗГИ ВА ҚИШКИ ОЛИМПИА ВА ПАРАЛИМПИА ЎЙИНЛАРИДА МУВАФФАҚИЯТЛИ ИШТИРОК ЭТИШИ УЧУН ТАЙЁРГАРЛИК ИШЛАРИНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон спортчиларининг навбатдаги ёзги ва қишки Олимпия ва Паралимпия ўйинларида муваффақиятли иштирок этиши учун тайёргарлик ишларини жадаллаштириш, шунингдек, голиб ва совриндор бўлган спортчиларни пул мукофотлари билан рағбатлантириш мақсадида:

1. Белгилаб қўйилсинки:
а) 2024 йил Париж шаҳрида (Франция) бўлиб ўтадиган XXXIII ёзги Олимпия ва XVII Паралимпия ўйинларида (кейинги ўринларда — Олимпия ва Паралимпия ўйинлари) голиб ва совриндор бўлган Ўзбекистон спортчилари қуйидаги миқдорда **бир мартали пул мукофоти билан рағбатлантирилади:**

олтин медаль учун — 200 000 АҚШ доллари;
кумуш медаль учун — 100 000 АҚШ доллари;
бронза медаль учун — 50 000 АҚШ доллари;
б) мазкур бандда назарда тутилган харажатлар Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан қопланади.

2. Транспорт вазирлиги (И.Махкамов) Туризм ва спорт вазирлиги билан биргаликда Олимпия ва Паралимпия ўйинларига тайёргарлик қилиш жараёнида республика ҳудудида ўтказилаётган спорт мусобақалари, уқув-машгулотлар йиғинларида олимпия ва паралимпия спорт турлари бўйича терма жамоа аъзоларининг иштирокини таъминлаш учун **вилоятлараро йўналишлар бўйича** (темир йўл ва авиачипта) транспорт харажатларига 2022 йил 1 мартдан 2024 йил 1 сентябрга қадар **чеғирмалар жорий этсин.**

3. Олимпия ва Паралимпия ўйинларига

Ўзбекистон спортчиларини тайёрлаш бўйича Республика комиссияси (кейинги ўринларда — Республика комиссияси) томонидан белгиланган ҳомий ташкилотларнинг:

Олимпия ва Паралимпия ўйинларида иштирок этиш ҳуқуқи учун лицензияни қўлга кириштиришга тайёргарлик кўраётган Ўзбекистон спортчиларига зарур шарт-шароитлар яратиш ҳамда уларни қўллаб-қувватлаш мақсадида **ҳомийлик хайрия ёрдамини кўрсатиш;**

ҳомийлик хайрия ёрдами сифатида ажратилган маблағларни Республика комиссияси томонидан **тасдиқланган режа-графика асосан тўлаб бориш;**

Ўзбекистон Миллий олимпия қўмитаси, Ўзбекистон Миллий паралимпия қўмитаси, спорт федерация (ассоциация)ларига ажратилган пул маблағларидан **оқилона, тежамкор, самарали ва мақсадли фойдаланилганлиги** ҳақида **ҳар чорақда** уларнинг ҳисоботини эшитиб бориш тўғрисидаги тақлифлари маъқулансин.

Ҳомий ташкилотларнинг тегишли бошқарув органлари бир ой муддатда ҳомийлик хайрия ёрдами сифатида ажратилган маблағларни тасдиқланган режа-графика асосан тўлаб бориш тўғрисида қарорларни қабул қилсин, ажратилган пул маблағларидан **оқилона, тежамкор, самарали ва мақсадли фойдаланилиши устидан жамоатчилик назоратини ўрнатсин**, натижалари ҳақида оммавий ахборот воситаларида эълон қилсин.

Давоми 2-бетда

ҲАРАКАТЛАР СТРАТЕГИЯСИДАН — ТАРАҚҚИЁТ СТРАТЕГИЯСИ САРИ

ОЧИҚЛИК, АДОЛАТ ВА НАТИЖАДОРЛИККА АСОСЛАНГАН ТУБ ИСЛОҲОТЛАР ДАВРИ БОШЛАНМОҚДА

Ўзбекистон кенг қамровли ва шиддатли ислохотлар даврини бошдан кечирмоқда. Атиги беш йил олдин ҳатто ўйлаш ҳам мумкин бўлмаган нарсалар бугун ҳаётимизнинг ажралмас қисмига айланди. Президентимиз таъкидлаганидек, бугунги халқимиз кечагидан тубдан фарқ қилади — сиёсий онг, ҳаётга муносабат, ўз ҳақ-ҳуқуқлари ва эл-юрт вояжига дахлдорлик масъулиятини англаб етишда бугун биз буткул бошқамиз.

Давоми 3-бетда

МУНОСАБАТ

УЛУФ АЛЛОМАЛАРИМИЗ МЕРОСИ ЖАҲОН УЧУН ҲИДОЯТ МАЁҒИДИР

Бисмиллаҳир Роҳманир Роҳийм.
Аллоҳ таолога беҳисоб шукрки, юртимиз тараққиётининг янги даврида буюк мутафаккирлар меросини асраб-авайлаш, тадқиқ этиш ва халқимизга етказиш ишлари кенг жаҳада амалга оширилмоқда. Айниқса, Имом Бухорий, Имом Термизий, Бурҳониддин Марғиноний, Абу Муин Насафий ва

Маҳмуд Замахшарий сингари табаррук зотларнинг асарлари нафақат минтақамиз, балки бутун мусулмон дунёси учун ҳидоят маёғидир. Шу боис, уларнинг илмий меросини, қолдирган битикларини ўрганиш ва келажақ авлодга етказиш олдимизда турган энг муҳим вазифалардан саналади.

Давоми 2-бетда

“Янги Ўзбекистон” учун махсус

Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси БМТ Бош Ассамблеясида тақдим этилди

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Нью-Йоркдаги бош қароргоҳида Бош котиб Антониу Гутерриш томонидан тақдим қилинган “Умумий кун тартибимиз” маърузасидаги тавсияларни муҳокама қилишга бағишланган БМТ Бош Ассамблеясининг биринчи маслаҳатлашувлари бошланди.

Бош котибнинг маърузаси 2030 йилгача бўлган даврда Барқарор ривожланиш мақсадларини ҳаётга жадал тарзда тўлиқ таъбиқ этиш бўйича халқаро сайё-ҳаракатларни фаоллаштиришга қаратилган ҳаракатлар дастуридир. Ушбу ҳужжатда БМТ раҳбарининг глобал ҳамкорлик келажаги ва инклюзив кўп томонлама фаолиятни жадаллаштиришга оид стратегик қарашлари акс эттирилган.

Тадбирда БМТ Бош котиби Антониу Гутерриш, БМТ Бош Ассамблеясининг 76-сессияси раиси Аҳмад Шаҳид, шунингдек, ташкилотта аъзо давлатларнинг доимий вакиллари иштирок этди.

БМТ Бош котиби 2021 йил сентябрь ойида “Умумий кун тартибимиз” маърузасининг тақдимоти чоғида айтган баёнотини яна бир бор эслатди: дунё кескинлигининг кучайиши, атроф-муҳит ҳолатининг ёмонлашуви, иқлим тартибсизлиги билан боғлиқ ҳалокатли сценарий ёки хавфсиз ва тинч келажакка эришиш имкониятини танлаш бўсағасида турибди.

БМТ раҳбари жорий йил сентябрь ойида таълим тизимини ўзгартириш бўйича саммит қақариш ниятида эканини маълум қилди. Унинг сўзларига кўра, пандемия арафасида 260 миллиондан ортиқ бола мактабга бориш имкониятига эга бўлмаган ва ривожланаётган мамлакатлардаги 10 ёшли болаларнинг ярми ҳатто оддий жумлапарни ҳам ўқий олмаган. Таълимдаги инқироз ҳолати халқаро ҳамжамиятнинг устувор эътиборини талаб қилмоқда.

Мамлакатимизнинг БМТдаги доимий вакили, элчи Бахтиёр Ибрагимов анжуман иштирокчиларини 2022-2026 йилларга мулжалланган

Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси мазмун-моҳияти билан таништирди. Мазкур ҳужжат БМТ Бош котибининг “Умумий кун тартибимиз” дастурий ҳужжати мақсад ва вазифаларига мос келиши таъкидланди.

Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев раҳнамолигида халқ фаровонлигини янада юксалтириш, Барқарор ривожланиш мақсадларига эришишга қаратилган кенг қўламли ва узоқни кўзланган ижтимоий-иқтисодий ислохотлар изчил давом эттирилаётгани алоҳида қайд этилди.

Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан қабул қилинган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси 7 та устувор йўналишни қамраб олгани таъкидланди. Инсон қадрини юксалтириш, адолат ва қонунийлик тамойилларини мустақамлаш, гендер тенглигини таъминлаш, хотин-қизларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, ижтимоий-сиёсий фаоллигини оширишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Стратегияда ёшлар ҳуқуқларини ҳимоя қилишни тақомиллаштириш, уларнинг маънавий, интеллектуал ва жисмоний ривожланиши учун шарт-шароит яратиш, сифатли таълим олиш ва бандлигини таъминлаш кўзда тутилгани маълум қилинди.

Ўзбекистоннинг БМТ ва ушбу халқаро ташкилотга аъзо давлатлар билан барқарор ва инклюзив келажаки барпо этиш мақсадида Барқарор ривожланиш мақсадлари, жумладан, “Умумий кун тартибимиз” ҳаракат дастурини муваффақиятли амалга оширишда яқин ҳамкорлик қилишга содиқлиги тасдиқланди.

“Дунё” АА
Нью-Йорк

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ҚАРОРИЎЗБЕКИСТОН СПОРТЧИЛАРИНИНГ НАВБАТДАГИ ЁЗГИ ВА ҚИШКИ ОЛИМПИА
ВА ПАРАЛИМПИА ҲАММАЖАМИАТИ МУВАФФАҚИЯТЛИ ИШТИРОК ЭТИШИ УЧУН
ТАЙЁРГАРЛИК ИШЛАРИНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Бошланғичи 1-бетда

Олимпия ва Паралимпия ўйинларига Ўзбекистон спортчиларини тайёрлаш бўйича Республика комиссияси (А.Арипов, А.Абдухакимов) Олимпия ва Паралимпия ўйинларига тайёргарлик қилиш жараёнида юқори кўрсаткичларни қайд этган ҳомиё ташкилотларни муқофотлаш чораларини кўрсин, зарур ҳолларда тақдир қилсин.

4. Маълумот учун қабул қилинсинки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 5 ноябрдаги ПҚ-5281-сон қарори билан тасдиқланган 2024 йил Париж шаҳрида (Франция) бўлиб ўтадиган XXXIII ёзги Олимпия ва XVII Паралимпия ўйинларига Ўзбекистон спортчиларини тайёрлаш дастурида спортнинг дзюдо, тазквондо (WT), оғир атлетика, спорт курашлари, стол тенниси турларини ривожлантириш бўйича вазифа белгиланган.

Бош вазир ўринбосари А.Абдухакимов Ўзбекистон Миллий олимпия кўмитаси, Ўзбекистон Миллий паралимпия кўмитаси, Молия вазирлиги, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари, бошқа манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда ҳамда тегишли спорт федерациялари (ассоциациялари)ни жалб этган ҳолда:

2022 йил 1 майга қадар — спортнинг дзюдо турини ривожлантириш бўйича;

2022 йил 1 июнга қадар — спортнинг тазквондо (WT) ва спорт курашлари турларини ривожлантириш бўйича;

2022 йил 1 июлга қадар — спортнинг оғир атлетика ва стол тенниси турларини ривожлантириш бўйича Ўзбекистон Республикаси Президенти қарорлари лойиҳаларини ишлаб чиқсин ва белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрациясига киритсин.

5. Бош вазир ўринбосари А.Абдухакимов Ўзбекистон Миллий олимпия кўмитаси, Ўзбекистон Миллий паралимпия кўмитаси, Ўзбекистон қишки спорт турлари ассоциацияси ҳамда тегишли спорт федерациялари (ассоциациялари)ни жалб этган ҳолда 2022 йил Пекин шаҳрида (Хитой) бўлиб ўтаётган XXIV қишки Олимпия ва XIII Паралимпия ўйинларини тайёрлаш ишларини жадаллаштириш бўйича:

2022 йил 1 апрелга қадар — Ўзбекистонда қишки спорт турларини комплекс ривожлантиришни;

2022 йил 1 июлга қадар — 2026 йил Милан шаҳрида (Италия) бўлиб ўтадиган XXV қишки Олимпия ва XIV Паралимпия ўйинларига Ўзбекистон спортчиларини комплекс тайёрлашни назарда тутувчи Ўзбекистон Республикаси Президенти қарорлари лойи-

ҳаларини ишлаб чиқсин ва белгиланган тартибда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрациясига киритсин.

6. Шундай тартиб ўрнатилсинки, унга мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси қарори билан белгиланган Олимпия ва Паралимпия ўйинларига қатнашиш ҳуқуқини берувчи лицензияларнинг, шунингдек, иштирок этиладиган спорт турларининг сонини камайтириш Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрациясининг тегишли бўлинмалари билан келишилган ҳолда Республика комиссияси томонидан амалга оширилади.

7. Туризм ва спорт вазирлиги, Ўзбекистон Миллий олимпия кўмитаси, Ўзбекистон Миллий паралимпия кўмитаси билан биргаликда икки ой муддатда Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2028 йил Лос-Анджелес шаҳрида (АҚШ) бўлиб ўтадиган XXXIV ёзги Олимпия ва XVIII Паралимпия ўйинларига Ўзбекистон спортчиларини комплекс тайёрлаш тўғрисида”ги қарори лойиҳасини ишлаб чиқсин ва белгиланган тартибда Вазирлар Маҳкамасига киритсин. Бунда, қуйидагилар назарда тутилсин:

Олимпия ва Паралимпия дастурларига киритилган спорт турлари бўйича, айниқса, жамоавий спорт турлари (баскетбол, гандбол, волейбол, чим устида хоккей, регби, сув полоси ва бошқалар) бўйича лицензиялар сонини сезиларли даражада кўпайтириш;

Лос-Анджелес шаҳрида бўлиб ўтадиган

Олимпия ва Паралимпия ўйинларига Ўзбекистон спортчиларини саралаш ва тайёрлаш дастури;

Лос-Анджелес шаҳрида бўлиб ўтадиган Олимпия ва Паралимпия ўйинларига тайёргарлик кўриш бўйича мақсадли кўрсаткичлар;

Лос-Анджелес шаҳрида бўлиб ўтадиган Олимпия ва Паралимпия ўйинларига тайёргарлик кўрувчи Ўзбекистон миллий терма жамоаларининг контингентини;

Лос-Анджелес шаҳрида бўлиб ўтадиган Олимпия ва Паралимпия ўйинларига Ўзбекистон спортчиларини тайёрлаш мақсадида спорт федерация (ассоциация)ларига бириктирилган спорт базалари рўйхати;

Лос-Анджелес шаҳрида бўлиб ўтадиган Олимпия ва Паралимпия ўйинларига Ўзбекистон спортчиларини тайёрлаш бўйича Республика комиссияси таркиби ҳамда комиссия тўғрисида низом тасдиқлашни;

Лос-Анджелес шаҳрида бўлиб ўтадиган Олимпия ва Паралимпия ўйинларига иштирок этиш учун талабгорлар ўртасида аёл спортчи-

лар улушини ошириш, спортчиларни саралаш ва тайёрлашда гендер тенглигини таъминлаш;

спорт фармакологияси, психологияси, тиббиёти ва диетологиясини такомиллаштириш, уларни халқаро стандартларга мослаштириш.

8. Мазкур қарорнинг ижросини самарали ташкил қилишга масъул ва шахсий жавобгар этиб Бош вазир ўринбосари А.А.Абдухакимов, Ўзбекистон Миллий олимпия кўмитаси раиси Р.М.Шаабдурахманов ва Ўзбекистон Миллий паралимпия кўмитаси раиси М.М.Ташходжаев белгилансин.

Қарор ижросини муҳоама қилиб бориш, ижро учун масъул ташкилотлар фаолиятини мувофиқлаштириш ва назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг қароридан ўзбекистон Республикаси Президентининг маслаҳатчиси А.А.Абдувахитов зиммасига юклансин.

Амалга оширилаётган чора-тадбирлар натижадорлиги юзасидан ҳар йили 1 январьгача Ўзбекистон Республикаси Президентига ахборот бериб борилинсин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Ш.МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2022 йил 14 февраль

МУНОСАБАТ

УЛУҒ АЛЛОМАЛАРИМИЗ МЕРОСИ
ЖАҲОН УЧУН ҲИДОЯТ МАЁҒИДИР

Бошланғичи 1-бетда

Нуриддин ХОЛИҚНАЗАРОВ,
Ўзбекистон мусулмонлари
идораси раиси, муфтий

Янги Ўзбекистонда кўп асрлик ноёб ва нодир асарларни сақлаш, халқимизнинг қадимий тарихи ва бой маданиятини тиклаш, беназир зотларнинг маънавий меросини асраб-авайлаш, ҳаётга татбиқ этиш ва уларнинг мазмун-моҳиятини ёш авлодга етказиш бўйича тизимли ишлар амалга оширилади.

Ҳаёт давом этар экан, бу соҳада янги-янги талаблар кун тартибига қўйилиши табиий. Шу боис, давлатимиз раҳбарининг жорий йил 10 февралдаги “Қадимий ёзма манбаларни сақлаш ва тадқиқ этиш тизимини такомиллаштиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори ана шу ҳаётий зарурат нуқтаи назаридан қабул қилинган тарихий, муҳим ҳужжат саналади. Ушбу қарорнинг эълон қилиниши маърифатли халқимизни, хусусан, дин пешволарини ҳам чексиз мамнун этди. Унда белгиланган вазифалар буюқ аждоқларимиз асарларини янада теран англаб етишга, ёш авлоднинг ана шундай ҳикматлар асосида камол топишига хизмат қилади. Бу, ўз навбатида, Учинчи Ренессанс пойдеворини барпо этиш сари ташланган навбатдаги муҳим қадам бўлади, иншааллоҳ.

Исломи динида келажак авлодга илм-маърифат ва маънавият қолдиришнинг ажри улуг, инсон вафотидан кейин ҳам амал дафтарига ёзилиб турадиган иш сифатида кўп бор ифода қилинган. Ҳазрати Расулимиз алайҳиссалом айтдилар: “Инсон дунёдан ўтганида унинг барча амаллари тўхтайдими, аммо уч амали борки, улар ҳаргиз тўхтамайди. Бу амаллар — садақай жория, манфаатли илм ҳамда солиҳ фарзанд” (Имом Бухорий ривояти).

Садақай жория — инсонлар ҳар доим ундан манфаат топадиган иш, савоби доимо оқиб турадиган амалдир. Масалан, халқ қорига ярайдиган йўл, кўприк, мактаб, шифохона, масжид, мадраса ва турли илм даргоҳларини барпо этиш кабилардир. Шу жумладан, нодир қўл ёзма ва тошбосма китобларни асраб-авайлаш, тадқиқ қилиш ва халқимизга етказиш ҳамда

бу жараёнга рақамли технологияларни жорий этиш айна садақай жория ҳисобида бўлади.

Бизнинг заминда Пайғамбар алайҳиссаломнинг амакилари Қусам ибн Аббос каби кўплаб улуг инсонлар абадий қўним топган. Қуръони каримнинг энг қадимги юзлаб нусхалари сақланиб келинади, ислом цивилизациясига беқиёс ҳисса қўшган олимларнинг нодир манбалари асраб-авайланмоқда.

Мазкур қарор шу жиҳатдан ҳам янада муҳим аҳамият касб этади. Ҳукумат томонидан аждоқлар меросини ўрганиш, уларни кейинги авлодга етказиш борасида қилинаётган мазкур амалий ишлар таҳсинга сазовор. Зеро, бу диёрдан нафақат ислом илмлари бўйича уламолар, балки аниқ ва табиий фанлар бўйича Хоразмий, Беруний, Ибн Сино, Мирзо Улуғбек ва бошқа кўплаб олимларни санаб ўтиш мумкин.

Ўзбекистон мусулмонлари идораси китоб фонди ҳам энг нодир маънавий хазиналардан бири бўлиб, унда 3 минг жилд қўлёзма, 17 минг жилд тошбосма китоблар мавжуд. Энг ноёб қўлёзмалардан — “Ҳазрати Усмон Муҳсафи” ва “Катта Лангар Қуръони” қадимий ва табаррук манбалар ҳисобланади. Яна фондимида Имом Бухорий, Имом Мотуридий, Бурхониддин Марғиноний, Маҳмуд Замаҳшарий, Жалолиддин Румий, Заҳриддин Муҳаммад Бобур ва бошқа мутафаккирларнинг қўлёзма асарлари сақланмоқда.

Таъкидлаш жоизки, аҳоли қўлида эъзозлаб сақланаётган ҳамда авлоддан-авлодга ўтиб келаётган, лекин давлат томонидан рўйхат-

ди. Бу эса нафақат юрдошларимизга, балки бутун жаҳон оммасига мамлакатимизнинг бой илмий мероси билан танишиш ва улاردан фойдаланиш имкониятини беради.

Қарордаги яна бир муҳим жиҳат, музейлар, кутубхоналар, архив фондлари ва бошқа муассасаларда сақланаётган қадимий ёзма манбаларни муҳимлигига қўра, халқчил тилда бошқичма-бошқич нашр этишнинг йўлга қўйилишидир. Ноширлик ишлари жадаллашиб, музейлар, кутубхоналар, архив фондларида сақланаётган асарлар оддий тилда чоп этилиб, аҳолига тақдим қилинади. Бу эса шубҳасиз, халқимизнинг билими юксалишига, ёшларни таълим-тарбияли қилиб тарбиялашга катта ҳисса қўшади.

Албатта, бу каби ишларни малакали мутахассисларсиз қилиб бўлмайди. Мазкур қарор билан кадрлар масаласи ҳам ўз ечимини топмоқда. Унга қўра, 2022-2023 ўқув йилидан жами 4 та олий таълим муассасасида “Матншунослик ва адабий таъбиҳшунослик” таълим йўналишида кадрлар тайёрлаш ишлари жадаллаштирилади.

Ушбу ҳужжатда белгиланган яна бир долзарб вазифа хорижий мамлакатларга илмий экспедициялар уюштириш орқали аҳоли ва турли фондларда сақланаётган аждоқларимиз қаламига мансуб қадимий ёзма манбаларнинг рўйхатини ва электрон нусхаларини аниқлаш, юртимизга олиб келиш чораларининг қўрилишидир.

Дастлабки маълумотларга қўра, “Ўзбекистонга оид хориждаги қўлёзма асарлар реестри”-

“ ИСЛОМ ДИНИДА КЕЛАЖАК АВЛОДГА ИЛМ-МАЪРИФАТ ВА МАЪНАВИЯТ ҚОЛДИРИШНИНГ АЖРИ УЛУҒ, ИНСОН ВАФОТИДАН КЕЙИН ҲАМ АМАЛ ДАФТАРИГА ЁЗИЛИБ ТУРАДИГАН ИШ СИФАТИДА КЎП БОР ИФОДАЛАНГАН. ҲАЗРАТИ РАСУЛИМИЗ АЛАЙҲИССАЛОМ АЙТАДИЛАР: “ИНСОН ДУНЁДАН ЎТГАНДА УНИНГ БАРЧА АМАЛЛАРИ ТЎХТАЙДИ, АММО УЧ АМАЛИ БОРКИ, УЛАР ҲАРГИЗ ТЎХТАМАЙДИ. БУ АМАЛЛАР — САДАҚАЙ ЖОРИА, МАНФААТЛИ ИЛМ ҲАМДА СОЛИҲ ФАРЗАНД” (ИМОМ БУХОРИЙ РИВОЯТИ).

га олинмаган қўлёзмалар ва қадимий босма китоблар сони биз уйлагандан-да зиёдадир.

Шу каби бой меросни ўрганиш ва кенг ёйиш олдимида турган долзарб вазифа. Буни ҳал этиш учун замонавий технологиялардан кенг фойдаланиш бугунги кун талабидир. Шу боис, мазкур қарорда бу жараёнга рақамли технологияларни кенг жорий қилиш, қадимий ёзма манбаларнинг давлат реестрини ташкил этиш вазифаси белгиланган.

Хусусан, қарорда буюқ алломаларнинг илмий меросини аҳоли, айниқса, ёшлар орасида оммалаштириш, улар тўғрисидаги маълумотларни замонавий усуллар орқали етказиш мақсадида Интернет тармоғида илмий-маърифий портал ва унинг мобил версияси ишга туширилиши белгиланди.

Шу билан бирга, мутафаккирлар ҳаёти, илмий мероси ҳақидаги маълумотлар, улар фаолиятига оид китобларнинг электрон нусхалари, фильмлар ҳамда ёшларнинг интеллектуал салоҳиятини оширишга хизмат қиладиган бошқа турдаги маълумотлар ҳам мазкур порталга жойлаштирилиши унинг аҳамиятини янада ошира-

нинг биринчи жилдида 30 мамлакатнинг 97 ташкилотидан сақланаётган Имом Бухорий, Абу Райҳон Беруний, Имом Мотуридий, Алишер Навоий сингари 150 дан ортик аллома ва мутафаккирларга оид қўлёзма асарларнинг 1001 та илмий тавсифини ўз ичига олган.

Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан аждоқлар меросига эҳтиром кўрсатишдек эзгу ва хайрли ишлар бошланган экан, уни қўлаб-қувватлаш ҳамда камарбаста бўлишимиз зарур. Зеро, бундай савобли ишларнинг ҳам ажри чексиз бўлади. Қуръони каримда “Аллоҳ гўзал амал қилганларнинг ажру муқофотларини зое қилмас”, деб баён қилинган. “Раъд” сурасининг 29-оятидан эса: “Имон келтириб, солиҳ амалларни қилганлар учун “тубо” (хушудлик) ва гўзал оқибат (жаннат) бордин”, деб марҳамат қилинган.

Халқимиз учун катта неъмат бўлган улуг аллома ва мутафаккирларнинг бебаҳо асарларини, ноёб ёзма манбаларни сақлаш, ўрганиш ҳамда келажак авлодга безавол етказиш борасидаги ишларда Ҳақ таоло улкан муваффақиятлар ато этсин.

ЭЪТИРОФ

Президентимизнинг “Маданият ва санъат соҳасини янада ривожлантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори санъат, маданият аҳли узоқ кутган, соҳа ходимларининг дилдан тилга чиққан оламшумул бир ҳужжат бўлди. Зеро, шу пайтгача соҳага оид бундай қарор қабул қилинмаган, шундай миқдордаги маблағ ҳам йўналтирилган эмас эди. Бир йил учун бу жуда катта сармоя, албатта.

МАДАНИЯТ, САЊЪАТ АҲЛИНИНГ
КЎНГЛИДАГИ ҚАРОРҒулумжон ЁҚУБОВ,
Ўзбекистон халқ артисти

Ҳужжатнинг ҳар бир бандида энг долзарб, ечимини қутиб турган вазифалар белгилангани, бу борада давлатимиз раҳбарининг эътибори тушмаган ҳеч бир жиҳат қолмади. Бу, аввало, санъат аҳлига қадимдан бўлган юксак эътибор. Айниқса, ёшларга кенг имкониятлар берилгани соҳага қадам қўяётган эртамиз эгалари учун гоят муҳим жиҳатдир.

Қарор қабул қилинган, Маданият вазирлигида санъат аҳлининг кенгайтирилган йиғилиши бўлди. Унда иштирок эта туриб, шу пайтгача маданият ва санъат соҳасида жуда кўп жиҳатларга эътибор берилмай келинганини яна бир бор чуқур ҳис қилдим. Шу боис, бу нафақат ёшув кекса, балки санъатга дахлдор барча инсонларга бирдек қувончли, умидбахш қарор бўлди, деб бемалол айта оламан.

Ёш санъаткорлар, ижодкорларга бундай эътибор бўлмаган ҳали. Энди юрагидан умид учқун уйгонган ҳар бир ёш уйли-жойли, қўшимча ишли бўламан, деб эзгу ният билан юракдан ишлайдиган имконият пайдо бўлди. Ҳеч шубҳасиз, юксак даражадаги эътироф, ғамхўрликни ҳис қилган келажакимиз ворислари, албатта, Ватанга фидокорона хизмат қилади.

Биз, катта авлод вакиллари ҳам билдирилган ишончга муносиб тарзда излашдан тўхтамаслигимиз, тинимсиз ишлашимиз керак. Неча йиллик бой тажрибаларимиздан келиб чиқиб шакл-

лантирадиганимиз — “маҳорат мактаби” орқали кўплаб умидли ёшлар тақдирида муҳим ўрин тутишимизни ҳис қилишимиз ўзи қанчалар шарафли.

Қарор билан Ўзбекистон давлат филармонияси ва унинг ҳудудий бўлимлари томонидан лекторий концертлар ўтказилиши, уларни ўтказиш билан боғлиқ харажатлар давлат томонидан молиялаштирилиши ҳам соҳада кўплаб тизимли ишларнинг амалга ошишида муҳим ўрин тутди.

Ўзбек халқининг миллий маданиятини тарғиб этувчи танловларнинг жорий этилиши эса миллий муқофоси санъатимиз, қўшиқчилигимиз тараққиётига, ўзбек санъатининг дунёга юз тутишига, соҳада ҳозиргидан-да ноёб дурдоналар пайдо бўлишига хизмат қилади. Энг муҳими, кенг қамровли ушбу қарор билан халқимизнинг ўзига хос маданияти ва санъати ривожланишининг янги палласига қадам қўйди.

МАЗКУР QR-КОДНИ СКАНЕР ҚИЛИШ ОРҚАЛИ ВИДЕОЛАВҲАГА ЎТИНГ.

ҲАРАКАТЛАР СТРАТЕГИЯСИДАН – ТАРАҚҚИЁТ СТРАТЕГИЯСИ САРИ

ОЧИҚЛИК, АДОЛАТ ВА НАТИЖАДОРЛИККА АСОСЛАНГАН ТУБ ИСЛОҲОТЛАР ДАВРИ БОШЛАНМОҚДА

Адхам БЕКМУРОДОВ, Ўзбекистон Республикаси Президентини ҳузурдаги Давлат бошқаруви академияси ректори, иқтисодиёт фанлари доктори, профессор

Бошланиши 1-бетда

Бугунги Ўзбекистон том маънода кечаги биз билган секин ва сокин кетаётган кема эмас, бу ҳақиқатда янги Ўзбекистон — очик бошқарув тизими, мустаҳкам иродали лидери билан мақсад сари дадил интилаётган, шу сабабли дунёни лол қолдираётган давлат.

Утган беш йилликнинг энг характерли хусусиятлари давлатнинг очиклик сиёсатида, қабул қилинаётган қарорлар шаффофлигида, давлатнинг халқ билан мулоқоти адолат таъминлигида таяниб олиб борилаётганида, жамиятнинг барча жабҳаларида яратувчанлик кайфияти устунигида, иқтисодиётда адолатли рақобат бўлиши шакллантирилганда ҳамда ташқи сиёсатда прагматик йул тутилаётганида намоён бўлмоқда.

Тараққиёт стратегияси — жамиятни ҳаракатга келтирувчи куч

Ўзбекистон Республикаси Президентининг сайлововиди фоялари, ташаббуслари ва сайловчилар билан бамаслаҳат ишлаб чиққан дастуричи ўз ичига олган, халқнинг очик мухокамасидан ўтган, унинг барча дарду ташвишлари ва орзуларини ўзида муҳасам этган бу муҳим ҳужжат, ҳеч шак-шубҳасиз, 2022-2026 йилларда инсон қадри улгвор бўлган жамиятни яратиш, мамлакатни модернизациялаш, иқтисодиётни жадал ривожлантириш ҳамда ҳаёт маскани — маҳаллани янада обод қилишда маёқ вазифасини бажаради.

Мустақил Ўзбекистоннинг 30 йиллик ривож тарихида халқ бунақа йирик ҳужжат ва улкан лойиҳалар қилинмаган. Рақамларга мурожаат қиламиз: илмий асосланган 7 та устувор йўналишда 100 та аниқ мақсад, фақатгина жорий йилда 398 та амалий натижаларга йўналтирилган чора-тадбирлар. Дастурнинг ижроси учун 55 триллион сўм ва 11,7 миллиард доллар маблағ ажратилди.

Энг муҳим масала, бу — Тараққиёт стратегиясининг руҳияти, яъни барча ҳаракатлар “Инсон қадри учун” тамойилига бўйсундирилганда. Ҳар бир мақсад, ҳар бир ташаббус ва ҳар бир чора-тадбирда инсон қадрини улгуслаш, унга муносиб ҳаёт шарт-шароитларини яратиш, унинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари мустаҳкам ҳимоясини таъминлашдан иборат.

Албатта, мазкур ҳужжати бир тахлилчи мақола билан қамраб олиш мумкин эмас. Зеро, “Тараққиёт стратегияси”нинг ҳар бир мақсадини очиб бериш учун битта китоб камлик қилади. “Инсон қадрини юксалтириш ва эркин фуқаролик жамиятини янада ривожлантириш орқали халқлараро давлат барпо этиш”, деб номланган биринчи устувор йўналишда 12 та мақсад кўзда тутилган бўлиб, мазкур мақсадларга эришиш йўлида 45 та аниқ чора-тадбирни амалга ошириш режалаштирилган.

“Халқ билан очик мулоқот” тамойили — ислохотлар самарадорлигини баҳоловчи бош мезон

Ҳаракатлар стратегиясидан Тараққиёт стратегиясига ўтишда энг муҳим тамойил сифатида ҳаракатлар ва дастурларда узвийликнинг таъминлигини муҳим омил ҳисобланади. Маълумки, 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишини бўйича Ҳаракатлар стратегияси модели асосида ҳаётга жорий этилган “Халқ билан мулоқот” тамойили ва унинг негизда амалга оширилган ислохотлар мамлакатимизда инсон манфаатларини энг олий қадриятга айлантириш йўлидаги муҳим қадамлардан бири бўлди.

Таъкидлаш жоизки, Тараққиёт стратегиясининг руҳиятини акс эттирувчи “Инсон қадри учун” ва “Давлат — инсон учун” каби тамойилларга асосланган дастур Ҳаракатлар стратегиясининг мантиқий ва узвий давоми эканини, давлат ўз сиёсатида танлаган йўлидан оғишмай давом этишини аниқламоқда. Мазкур жиҳат нуфузли хорижий экспертлар, жумладан, хорижда истиқомат қилаётган ватандошлар, олимларимиз томонидан ҳам алоҳида таъкидланмоқда.

Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органларининг аҳоли билан янада яқин ҳамкор, ҳамнафас бўлишини рўйбага чиқаришга қаратилган бу сиё-

сат жамиятда очиклик ва шаффофликни таъминлашда улкан аҳамият касб этди. Бинобарин, мамлакат сиёсий етакчисининг бундай стратегик ёндашуви дунёнинг энг илгор демократик давлатлари раҳбарлари олға сураётган қарарлардан бир неча йил олдинда эканини ҳаётнинг ўзи тасдиқламоқда.

Масалан, Франция Президенти Эммануэль Макрон Франция сиёсий элитасини тайёрлашга ихтисослашган дунёга машҳур Миллий бошқарув мактаби фаолиятини 2021 йил апрель ойида тугатиб, унинг замининда Давлат хизмати миллий институтини ташкил этди. У ўз қарорининг муҳим асосларидан бири сифатида давлат хизматчилари аҳолининг энг қуёи қатлами эҳтиёжларини етарли даражада билмаслигига, мазкур мактаб эса давлат идоралари масъулларини халқ билан очик мулоқотга тайёрлай олмаётганига ургу берган эди.

Макроннинг фикрича, Франция қачон ислох қилинади — қачонки элита ва халқ кўйида бир-бирини ўзаро тушуна ҳамда яқдликда ҳаракат қилса. Хусусан, Франция лидери ишчилар, хизматчилар ва фермерлар фарзандлари, қишлоқ жойларда истиқомат қилаётган ёшлар юксак давлат хизматининг жамиятдаги тимсоли бўлиши жуда ҳам муҳимлигини таъкидлаган. Дарҳақиқат, сиёсий элита ва халқ ўртасидаги мулоқоти таъминловчи механизмлар яхши ишламаган шароитда кўпгина муаммолар юзага келиши муқаррар. Бугун дунёда кечаётган мураккаб глобал ва минтақавий жараёнлар бунга аққол мисол бўла олади.

Маълумки, Ўзбекистонда давлат раҳбари томонидан халқ ва тадбиркорлар билан мулоқотнинг мутлақо янги ва ўта қулай, инновацион ва шаффоф тизими яратилди. Президентнинг Халқ қабулхоналари, муҳим регулятив функцияларга эга бўлган барча турдаги давлат бошқаруви органларининг сайёр қабуллари тизими, қабул қилинаётган қонунлар ва қонуности ҳужжатлари лойиҳаларининг очик умумхалқ мухокамаси тизими — буларнинг барчаси Ўзбекистонда давлат бошқаруви тизимида давлатнинг халқ, хусусан, тадбиркорлар билан очик мулоқоти механизмлари сифатида шаклланиб, самарали фаолият кўрсатмоқда.

Ихчам, профессионал, адолатли, юқори натижадор давлат бошқаруви тизими — янги Ўзбекистон тимсоли бўлади

Давлатнинг, аввало, иқтисодиёт, қолаверса, бутун жамият ҳаётига аралашуви даражаси, бу — асрлар оша давом этиб келаётган ҳам илмий, ҳам амалий йирик масала. Вазирликлар ва бошқа давлат идоралари сони ҳамда уларнинг регулятив функциялари ранг-баранглиги даставвал юқорида қайд этилган энг муҳим масалага, яъни “**давлат жамият ҳаётига, хусусан, иқтисодиётга қай даражада аралашуви лозим**”, деган саволга аниқ жавоб беришига боғлиқ.

“Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясининг яна бир муҳим янгилиги, бу — давлат бошқаруви функциялари децентрализацияси (номарказлашуви) ва уларнинг давлат-хусусий шериклик тамойиллари асосида амалга оширилиши. Бу борада ўтган беш йиллик мубайнида мамлакатда жуда катта ишлар амалга оширилиб, қатор ижобий натижаларга эришилди. Ўзбекистоннинг бу йўналишдаги ютуқлари халқаро ҳамжамият томонидан муносиб эътироф этилиб, мамлакатнинг нуфузли халқаро рейтинглар ва индекслардаги ўрни сезиларли даражада юқорилади.

Мамлакат ҳаётининг энг муҳим соҳаси, яъни иқтисодиётни олайлик. Буюк иқтисодчи ва файласуф Адам Смит даврдан (XVIII аср) буюн давом этиб келаётган “иқтисодиётта давлат аралашуви қай даражада бўлиши керак”, деган илмий-амалий мавзу иқтисодчи олимларни “кейнсчилар” ва “монетаристлар” каби оқимларга бўлиб ташлади. Давлатларда иқтисодий тизимларнинг ривожланиш даражаси, даврий иқтисодий индикаторлар, иқтисодий институтлар ва механизмлар самарадорлиги даражаси вақти-вақти билан у ёки бу тизимларни, глобал иқтисодиёт ривожланишининг охириги 20 йиллик тарихи (хусусан, 2008 йилги глобал молиявий инқироз) эса “кейнсчилар” (давлатнинг иқтисодиётга аралашуви лозимлиги тарафдорлари) фояларини маъқул, деб топмоқда.

Яна бир муҳим масала, бу — **давлатнинг самарали регуляторлик роли**. Маълумки, ҳар йили Швейцариянинг Давос шаҳрида глобал иқтисодий ривожланиш траекторияларини белгилаб берадиган йирик иқтисодиётга эга давлатлар ва трансмиллий компаниялар раҳбарлари Бутун-жаҳон иқтисодий форумига йигилди. Ушбу форум иқтисодий тараққиётнинг энг муҳим индикатори — **Глобал рақобатбардошлик индексини** эълон қилар экан, умумбашари иқтисодий тараққиётта дахлдорликка ҳаракат қилаётган ҳар бир прогрессив миллат учун ушбу тезисни йўллайди: **бугунги кунда давлатларнинг глобал бозордаги рақобатбардошлиги уларнинг иқтисодий ресурслар билан қай даражада таъминланганлиги билан эмас, балки ушбу давлатлар ўз миллий компанияларининг глобал бозорда самарали рақобат қила олиши учун қандай иқтисодий институтлар ва инструментлар яратаётганликлари билан аниқланади**.

Глобал рақобатбардошлик индексида иштирок этиш орқали Ўзбекистонда инвестицион муҳитни кескин қучайтириш, стратегик инвесторларни мамлакат иқтисодиётига жалб этиш орқали мамлакат ишлаб чиқариш кучларининг техник ва технология модернизациясини амалга ошириш, нафақат иқтисодиёт тармоқлари, балки республика ҳудудларининг бир текисда ва узлуksиз ривожланишини таъминлаш борасида 2017-2021 йилларда Ҳаракатлар стратегияси асосида қатор Президент фармонлари ва қарорлари,

ҳукуматнинг аниқ чора-тадбирлари ишлаб чиқилиб, катта натижалар қўлга киритилмоқда. Энг муҳим натижавий кўрсаткичлардан бири — **яқин келажада Ўзбекистонда энергия ресурсларининг камидан чорак қисми қайта тикланадиган манбалардан олинishi**га шарт-шароит яратилгани Жанубий ва Марказий Осиё ҳудудига **кундузи чакмоқ чакна-гандек** бўлди.

Бу борада Ҳаракатлар стратегиясидан бошланган давлатнинг иқтисодий ривожланишини рағбатлантириш механизмлари эстафета тамойили асосида Тараққиёт стратегиясига ўтиб бормоқда. Жумладан, мазкур ҳужжатнинг “**Миллий иқтисодиётни жадал ривожлантириш ва юқори ўсиш суръатларини таъминлаш**” деб номланадиган ўқинчи устувор йўналишида **16 та мақсад ва 128 та аниқ чора-тадбир** белгиланган бўлиб, уларнинг амалга оширилиши Ўзбекистон иқтисодиётини инсон қадрини улгуслаш ва халқчи тараққиёт траекториясига олиб чиқади (бу соҳа алоҳида тадқиқот объекти ҳисобланади **боис, тахлилларни шу ерда тўхтатамиз**).

Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясининг яна бир муҳим янгилиги, бу — **давлат бошқаруви функциялари децентрализацияси** (номарказлашуви) ва уларнинг **давлат-хусусий шериклик тамойиллари** асосида амалга оширилиши. Бу борада ўтган беш йиллик мубайнида мамлакатда жуда катта ишлар амалга оширилиб, қатор ижобий натижаларга эришилди. Ўзбекистоннинг бу йўналишдаги ютуқлари халқаро ҳамжамият томонидан муносиб эътироф этилиб, мамлакатнинг нуфузли халқаро рейтинглар ва индекслардаги ўрни сезиларли даражада юқорилади.

Эндиги ислохотлар яна бир муҳим саволга ҳар томонлама асосланган жавоб орқали давом эттирилиши лозим: давлат функцияларининг децентрализацияси ва давлат бошқарувида давлат-хусусий шерикликнинг жорий этилиши **давлат бошқаруви органлари ва уларнинг регулятив ваколатлари ҳамда давлат хизматчилари сони ва бошқарув қарорлари қабул қилиш мўддатларининг реал қисқаришига** олиб келдими? Бу масалада, албатта, чуқур таҳлил ва танқидий тадқиқотлар керак бўлади. Қайд этиш жоизки, Тараққиёт стратегияси мақсадларига мазкур саволларга ижобий жавоблар бўлиши кўзда тутилган бўлиб, бу борада аниқ чора-тадбирлар белгиланган.

Давлат бошқаруви органлари, давлатнинг регулятив функциялари ва давлат хизматчилари сонига, табиийки, давлат бошқаруви ҳаракатларида давлат таъсир этакдиган, кейинги вақтларда давлат раҳбари алоҳида эътибор берадиган яна бир масала, бу — **қонунларимизнинг тўғридан-тўғри амал қилиш хусусияти**. Бу эътиборнинг тағдида жуда катта мантиқ ётибди. Қабул қилинадиган қонунлар қанчалик **чезаревий хусусиятга эга бўлса**, уларда қонуннинг ишлаш механизми (унинг юраги) етарли ишлаб чиқилмас, давлат органлари фаолияти ва уларнинг регулятив функциялари, хусусан, давлат хизматчилари сони шунчалик кўп бўлади. Бир нарса ни доимо эсда тутишимиз лозим — **қонунларимиз**

қанчалар тўғридан-тўғри амал қилмас экан, бу ҳолат шу қадар давлат бюджет учун катта ҳаражатлар келтириб чиқаради.

Президентимизнинг қатор йиғилишлардаги маърузаларида, шунингдек, Тараққиёт стратегиясидан қабул қилинаётган қонунларнинг тўғридан-тўғри амал қилишига, уларни амалга ошириш учун турли фармон, қарор, низом ва бошқа қонуности ҳужжатларига аҳтиёж туғилишининг олдинда олишга алоҳида эътибор берилган. Биз жамиятда **аҳоли, хусусан, тадбиркорлар қонунлари яхши билиши ва улара аниқ риоя этиш маданиятини шакллантиришимиз** лозим. Бунинг учун эса, аввало, реал ҳаётда қонунларимиз тўғридан-тўғри амал қилиши, улардан аввало, аҳоли, қолаверса, тадбиркорлар бевосита фойдаланиши учун имконият яратишимиз лозим. Бу борада, афсуски, ҳали ўз ечимини кутаётган масалалар анчагина. Ўзбекистонда давлат сиёсати ва давлат бошқаруви тизимини янада такомиллаштириш борасида қатъият, албатта, Президентнинг давлат бошқаруви борасидаги муҳим ғоя ва ташаббуслари кен акс этаётган “2022-2023 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистон маъмурий ислохотлари дастурини ишлаб чиқиш бўйича ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармойишини алоҳида таъкидлаш жоиз. Бундан кейин Ўзбекистонда давлат бошқаруви тизимида давлат сиёсатини ишлаб чиқиш (policy making) ва уни амалга ошириш (policy implementation) жараёнларида давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари (барча бўғинлари) фаолияти ва уларнинг регулятив ваколатлари регламентациясига қаттиқ эътибор этилади. Яъни давлат бошқаруви органларида давлат сиёсати ва уни амалга ошириш функцияларининг қўшилиб кетишига йўл қўйилмаслиқ, давлат бошқаруви самарадорлигини оширишга децентрализация, шунингдек, аутсорсинг тамойиллари асосланган давлат-хусусий шериклик институтлари имкониятига алоҳида эътибор қаратилади.

Ишончимиз комилки, Янги Ўзбекистон маъмурий ислохотлари доирасида муҳокама этилаётган тамойилларнинг давлат сиёсати ва давлат бошқаруви жараёнларида акс этиши, глобал иқтисодий ва инновацион индекслар билан бир қаторда, халқаро майдонда демократик давлатлар ҳаётида муҳим аҳамият касб этадиган давлат бошқаруви

“МУСТАҚИЛ ЎЗБЕКИСТОННИНГ 30 ЙИЛЛИК РИВОЖИ ТАРИХИДА ҲАЛИ БУНАҚА ҲАЛИ ҚҲУЖЖАТ ВА УЛКАН ЛОЙИҲАЛАР ҚИЛИНМАГАН. РАҚАМЛАРГА МУРОЖААТ ҚИЛАМИЗ: ИЛМИЙ АСОСЛАНГАН 7 ТА УСТУВОР ЙЎНАЛИШДА 100 ТА АНИҚ МАҚСАД, ФАҚАТГИНА ЖОРИЙ ЙИЛДА 398 ТА АМАЛИЙ НАТИЖАЛАРГА ЙЎНАЛТИРИЛГАН ЧОРА-ТАДБИРЛАР. ДАСТУРНИНГ ИЖРОСИ УЧУН 55 ТРИЛЛИОН СЎМ ВА 11,7 МИЛЛИАРД ДОЛЛАР МАБЛАҒ АЖРАТИЛАДИ.

самарадорлиги индексларида ҳам Ўзбекистоннинг ўз салоҳиятига муносиб уринларга кўтарилишига асос бўлади.

Давлат фуқаролик хизмати тизимини замонавий стандартлар асосида ташкил этиш — самарали давлат ҳокимияти кафолати

Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясининг яна бир муҳим йўналиши, бу — давлат фуқаролик хизматчилари янги авлодини шакллантириш. Мамлакатимизда умумэтироф этилган халқаро талабларга мувофиқ кадрларни танлаш ҳамда уларни меритократия тамойили асосида лавозимларга тайинлаш, инсон қадрини эъзозлайдиган, коррупцияга қарши тоқатсиз янги авлод раҳбар кадрларини тайёрлаш масаласи Тараққиёт стратегиясининг энг муҳим йўналишларидан биридир.

Шубҳасиз, ихчам, профессионал, адолатли ҳамда юқори натижадорликка асосланган давлат бошқаруви тизимини яратиш, энг аввал, давлат хизматчиларининг замонавий назарий билимлар ва амалий кўникмаларга эга экани билан чамбарчас боғлиқ. Кейинги йилларда мамлакатимизда кадрлар сиёсатини такомиллаштириш, раҳбар кадрларнинг ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий-ҳуқуқий салоҳиятини ривожлантириш бўйича салмоқли ишлар амалга оширилди. Жумладан, Давлат хизматини ривожлантириш агентлиги ташкил этилди, умумэтироф этилган халқаро талаблар асосида давлат хизмати ва инсон ресурсларини самарали бошқариш тизими босқичма-босқич жорий қилинмоқда.

Таъкидлаш жоизки, узоқ йиллар давомида давлатнинг эътиборидан четда қолиб келаётган “**Давлат фуқаролик хизмати тўғрисида**”ги қонуннинг қабул қилиниши Ўзбекистонда давлат фуқаролик хизмати тизимини тубдан такомиллаштириш, хусусан, давлат хизматчилари касбий салоҳиятини янада оширишга хизмат қилади. Энг муҳими, юқорида қайд этилгани каби, мазкур қонун тўғридан-тўғри амал қилишининг таъминлануши эро, **давлат кадрлар сиёсатини амалга оширишда қонун эмас, балки қонунсиз ҳужжатлари халқ қилувчи аҳамияти касб этар экан, бу муаммони давлат сиёсати ва бошқарувининг бошқа соҳаларида ҳам эътиш имконияти жуда паст бўлади**.

Мазкур қонун лойиҳаси Олий Мажлис Қонунчилик палатасида муҳокамалардан ўтмоқда. Ижтимоий тармоқларда Ўзбекистонда давлат бошқаруви органлари ва идоралари сони юзга яқинлашиб қолган, давлат фуқаролик хизматчилари сони юз миңдан ошаётган бўлса-да, бу хорижий давлатларга нисбатан жудаям кам кўрсаткич, деган таҳлилларни учратиш мумкин. Масалан, интернет маълумотларига кўра, Жанубий Кореяда давлат хизматчилари сони 1,2 миллион кишидан ортиқ, ХХРда ҳар 205 кишига, Германияда 165 кишига, АҚШ ва Буюк Британияда 157 кишига, Қозғистонда ҳар 188 кишига, Россияда эса ўртача ҳар 60 кишига давлат бюджетидан маош олаётган бир давлат хизматчиси тўғри келар экан (**давлат хизматчиси ва давлат бюджетидан маош олаётган мансабдор шахс, деган тушунчалар ўзаро фарқ қилишига эътибор қаратиш лозим**).

Таҳлилларни, дастлаб Ўзбекистонда давлат фуқаролик хизмати ва давлат махсус хизмати тушунчалари мавжудлигидан бошлаш керак (**давлат хизматининг махсус тури, яъни ҳуқуқ-тартибот ва бошқа давлат махсус хизмати алоҳида тахлил ва тадқиқот объекти бўлгани боис, бу соҳани алоҳида ўрганиш лозим**). Давлат фуқаролик хизматчилари сонининг (умумий аҳоли ёки меҳнат билан банд аҳоли сонига) нисбатан кам ёки кўпчилигини тўғри баҳолаш учун, аввало, айни бир мамлакатда “давлат фуқаролик хизматчиси”, деган тушунчанинг моҳиятини тушуниб этиш керак.

Бугунги кунда бизнинг парламентимизда муҳокама этилаётган қонун лойиҳасига кўра, давлат фуқаролик хизматчиси деганда давлат органига юклатилган вазифаларни бажариш учун белгиланган доирадаги мансаб ваколати ва мажбуриятларига эга давлат органларидаги лавозимини эгаллаб турган шахс тушунилади. Халқаро тажриба кўрсатишича, “давлат хизматчиси” тушунчаси

турли мамлакатларда турли хил бўлгани боис, уларнинг сонини тўғридан-тўғри (**ушбу катгегория хизматчиларининг касбий-лавозимий таркибини аниқламай туриб**) таққослаш, фикримизча, илмий асосланмаган ҳисобланади. Масъулиятни англаган ҳолда, бу борада тадқиқотчиларимиз (хусусан, давлат сиёсати ва бошқаруви соҳасида) амалга ошириш лозим бўлган масалалар ҳали жуда кўп, деб ўйлайман.

Иқтисодий соҳада бир тахлилчи сифатида айтишим мумкинки, “давлат фуқаролик хизматчиси”, деган тушунча бу доғма эмас, давлатнинг иқтисодий салоҳияти ва қуввати охиби боргани сари мазкур тушунчага бериладиган таъриф ҳам албатта ўзгариб боради, давлат манфаати йўлида хизмат қилаётган, давлат ҳокимиятини, давлат бошқаруви органини ёки бошқа давлат ташкилоти хизматчиси — барчасининг мақоми аста-секин ягона стандартга кўтарилиб боради. **Инсон манфаати ва қадрини улгуслайдиган давлат**, албатта, унинг манфаати йўлида хизмат қиладиган, унинг сиёсати амалга оширишга астойдил қўмақлашадиган ва **унинг қадриятларини қарлайдиган ходимларини бир мақомда кўради**.

Тараққиёт стратегиясидан давлат хизматчилари касбий компетенцияларини ривожлантириш масаласида ҳам қатор ислохотлар кўзда тутилмоқда. Жумладан, давлат хизматчиларида тизимли тахлил ва стратегик режалаштириш, ташаббускорлик, лидерлик, инновацияларга очиклик, креатив фикрлаш, натижа учун ишлаш ва ноҳандар вазирларга қўриқчи раҳбарлар қабул қилиш кўникмаларини шакллантириш борасида Давлат бошқаруви академияси ва бошқа олий таълим муассасаларида аниқ чора-тадбирлар амалга оширилди.

Утган йилнинг ноябрь-декабрь ойларида биринчи бор Давлат бошқаруви академиясида ташкил этилган марказий давлат бошқаруви ва маҳаллий давлат ҳокимияти органлари раҳбар кадрларининг очик мулоқоти бошқаруви кадрларида замонавий бошқарув ва лидерлик, халқ билан очик мулоқоти йўлга қўйиш, лойиҳалар тақдимоти ва нотиклик санъати каби йўналишларда давлат хизматчилари ва тармоқ вазирликлари мутахассисларининг амалий компетенцияларини янада ошириш ва ривожлантириш йўлида талағини вазиравалар борлигини кўрсатди.

Шунингдек, давлат хизматчиларини тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини оширишни нафақат шаклан ва мазмунан бойитиш, балки давом этаётган коронавирус пандемияси талаблари асосида ушбу жараёнларни замонавий таълим технологиялари ва шаклларида, жумладан, рақамли технологияларни қўллаш орқали масофавий ўқитиш усулларидан фойдаланган ҳолда ташкил этиш, энг илгор хорижий тажрибалар асосида давлат хизматчиларининг назарий билим ва амалий кўникмаларини ривожлантириш чораларини ишлаб чиқиш заруратини кўрсатмоқда.

“Ҳаракатлар стратегияси” руҳиятида ўтган беш йил давомида биз давлат бошқаруви, иқтисодиёт ва ижтимоий ҳаётнинг барча жабҳаларида ҳар томонлама ўрганиш, танқидий тахлил ва жадал тараққиётга тайёргарлик даврини бошдан кечирдик. Тараққиёт стратегияси эса, бизни янада мураккаб ва маҳобатлироқ вазифаларни ҳал этишга бошқармоқда. Бу сафар иқтисодиёт, жамият шундай режаларни ҳал этишга муносиб ва қодир бўлган иқтисодий ҳамда инсон ресурси салоҳиятига эга.

Муаллимлар муаллимни ҳисоблашимиз Аристотель бундан салкам икки ярим миңг йил аввал ўз шогирдларига маърузани богда сарф қилиб юриб, ҳаракат қилган ҳолда амалга оширган. Унинг фикрига кўра, бу ҳолатнинг асосий сабаби — инсон бир жойда тургандан кўра, ҳаракат қилаётганида унга янада яхшироқ фикрлар, ғоялар ва ечимлар келади. Ушбу буюк юнон файласуфининг бундай сўзларини яқинда немис нейробиологлари ҳам тасдиқлади.

Фикримизча, худди шу мантиқ ва тажрибадан келиб чиқиб, Президент Шавкат Мирзиёев барча даражадаги бошқарув кадрларидан мунтазам ҳаракат ва изланиш орқали инсонлар, давлат ва жамият ҳаётидаги муаммоларга ечим излаш ва уларни ҳал этишни талаб қилади. Шу маънода, аминимизки, Тараққиёт стратегияси яқин беш йилликда доимий ҳаракатлар ва изланишлар орқали муаммоларни ҳал этишнинг муҳим манбаи бўлиб хизмат қилади.

ЯНГИЧА ЁНДАШУВЛАР

БУЛУТ “ЭКИШ” ТЕХНОЛОГИЯСИ
ЮРТИМИЗДА ЁМҒИР ВА ҚОР ЁҒДИРИШ ИМКОНИНИ БЕРАДИ

Ирода ТОШМАТОВА,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Бу йилги киш ҳам қутилганидек келмади. Бир қарасанг, куз ҳавоси, бир қарасанг баҳорий илиқлик. Дунёда кечаётган глобал иссиқ, иқлим ўзгаришлари фаслларга тобора кучлироқ таъсир кўрсатмоқда. Йилдан-йилга ёмғир ва қорнинг камайиши кузатиляпти. Натيجада ёқиланиш, қургўқчилик, қум-чанг бўронлари каби салбий оқибатлар сони кескин ошиб борапти.

1-1,5 даража, Ўзбекистонда эса 2-3 даражадан юқори эканлини кўрсатади. Бу, ўз ўзидан қишда қор камайиб, ёзда меъеридан иссиқроқ бўлишига олиб келмоқда. Агар биз ҳозир сунъий ёмғир ёғдириш технологияси бўйича илмий изланишларни ривожлантирмасак, бу йўналишда бошқа давлатларга боғлиқ бўлиб қолишимиз мумкин. Бинобарин, қўшни мамлакатларда бу борада ҳали ҳеч бир илмий ишга қўл урилмаган. Бизнинг энг катта ютуғимиз, олимларимизнинг технология бўйича узок йиллик илмий изланишлари, ўтказган амалий тажрибаларига эгаимиз. Шу жиҳатдан, натижага тезроқ эришиш имкониятимиз юқори.

ДРОНЛАР МИССИЯНИ БАЖАРА ОЛАДИМИ?

Тадқиқотни буюртма асосида олиб бориш режалаштирилган. Ҳозирда қўлба ташкилотлар, ҳатто, туркиялик инвесторлар лойиҳага қизиқиш билдиришмоқда. Илк амалий тақрирлар гидрогеология йўналишида иш олиб борадиган республикада энг катта ташкилотлардан бири томонидан илгари сурилляпти. Узроқ ҳисоб-китоб ишлари якунига етгач, технологияни қўллаш жараёни бошланади. Ҳозирча номи очикланмаган ташкилот фаолияти сув соҳаси билан боғлиқ бўлгани боис,

институт дастлабки босқичда технологияни дарёлар ҳавзасининг юқори тоғли қисмида амалга оширади. Кейинчалик тоғли ҳудуд, қишлоқ ҳўжалиги ерларида сунъий ёмғир ёғдириш кўзда тутилган.

Ҳўш, жараён қай тарзда амалга оширилади? Умуман, болалигимизда севиб томоша қилганимиз бир мультфильмда каби булутдан ҳар ким “ўз ёмғир”ни ёғдириши мумкинми? Гидрометеорология институтида узок йиллардан буён ишлаб, мазкур технология бўйича олиб борилган илк изланишларда қатнашган, география фанлари номзоди Бахтиёр Қодиров булутларни бошқариш “сир”ни шундай изоҳлади.

— Сунъий тарзда ёмғир ёғдириш учун танланган булутга керакли дориларни сепиш талаб этилади, — дейди олим. — Ҳозирги кунда бундай дорилар хилма-хил. Шулдан бири кумуш йодид. У ўтган асрнинг 30-йилларида топилган. Музлатиш эффекти жуда юқори. Иккинчиси, хладор-агентлар, яъни музлатувчи, табиатга мутлақ зарарсиз дори воситалари. Бундан ташқари, булутга тузга ўхшаган гидроскопик воситалар сепиш ҳам оммалашган. Шунингдек, сунъий ёмғирни механик усулда ёғдириш мумкин. Бунинг учун катта турбина орқали атмосферага кўп миқдордаги иссиқ ҳаво ҳайдалади. Натижанда нам ҳаво баландликка кўтарилади ва у ерда музлаши жараёнида булутга айланади. Шу тариха булут ҳосил бўлиб, ёмғир ёғади.

Дориларни белгиланган булутларга етказиб бериш технологиянинг энг қimmat қисми ҳисобланади. Боиси, бу жараёнда қўлланиладиган техникалар арзон эмас. Булутларга реагентлар — кумуш йодид ёки қуруқ музни сепишнинг бир қанча усуллари бор. Биринчиси, самолётлардан фойдаланиш. Иккинчи йўли, ердан туриб, ракетада отиш. Учунчи усул эса, генераторлар ёрдамида ёмғир ёғдириш дейилади. Бунда маълум бир нукталарга генераторлар ўрнайтилиб, улар ёрдамида кимёвий реагентлар атмосферага пуркалади. Бу асосан, тоғли ҳудудларда қўлланилади.

Булутларга дори сепишнинг энг сунгги, замонавий усули эса дронлардан фойдаланиш ҳисобланади. Ушбу технология Буюк Британиянинг Рединг ва Бас университетлари олимлари томонидан яратилган бўлиб, ҳозирги кунда Англия ва БААда сигнал. Аммо олимларимизнинг айтишича, дронлар усули бизнинг ҳудудга унчалик тўғри келмайди. Чунки улар бизнинг иқлим, айниқса, тоғли ҳудуд шароитида муз билан қопланиб қолиши мумкин. Муз қопланган дрон эса миссиясини якунламай туриб, омрлашиб ерга қулайди.

Булутларнинг ҳаммасига ҳам дори сепиш самара бермайди. Улар иш бериши учун булутнинг керакли қатламга музламаган сув зарарчаси бўлиши шарт. Шундангина дори сепиш натижа бериб, ёмғир ёғади.

ЁҒИНГАРЧИЛИК 15 ФОИЗГА ОШАДИ

Болалигимизда йирик давлат тадбирлари олдидан тўп орқали булутлар тарқатилиб, кучли ёмғир ва дўлнинг олди олиниши ҳақида кўп эшитардик. Олимлар чиндан ҳам бу борада тажрибага эга эканликларини таъкидлади. Аммо сунъий тарзда ёмғир қақририш ёки қор ёғдириш усуллари ҳам институт мутахассислари учун янгилик эмас. Илмий изланишлар йиллар давомида В.Курбаткин, О.Жўраев, Х.Имомонов, Б.Қодировлар томонидан давом эттирилган. Бугун улар ўз ишларини шогирдларига ўргатмоқда.

— 1963 йилда Тошкент вилоятининг Пском ҳудудида тажриба илк марта қўлланганда, баландлиги икки километргача кўтариладиган кичик ракетадан фойдаланилган, — дейди институт лабораториясини тадқиқотчиси Бахтиёр Қодиров. — Ушундан ракетага булутларга отилиб, сунъий ёмғир ёғдирилган. Утган асрнинг 90-йилларида Тошкент, Фарғона водийси шимол ва Қашқадарё тоғ ва тоғли ҳудудларда қатор тажрибалар ўтказилган. Жараёнда таъсир зоналарида атрофга нисбатан 15 фоиз кўп ёғин бўлгани илмий исботини ҳам топган. 2000 йилда эса шимолги Қозғистоннинг Қостанай вилоятида ўтказилган тажрибаларда бир гуруҳ ўзбек олимлари қаторида катнашдим. Вазирамиз бугдўй майдонининг устида сунъий ёмғир ёғдиришдан иборат эди. Гап шундаки, уша вақтда қўшни мамлакатда барча техникалар бор, аммо бу йўналишда мутахассис йўқ эди. Шу боис, улар бизга мурожаат қилишган. Хуллас, жамоа билан ёз

бўйи ўша ерда ишлаб, июль-август ойида сунъий ёмғир ёғдириш берганмиз. Натижаси кутганимиздек бўлган. Бахтиёр аканинг ўзи илк тажрибаларини Қашқадарёдаги 200 минг гектар лалмикор ерда булутга ракета отиш орқали ёмғир ёғдиришдан бошлаган. Вилоят миқёсида қўшимча сув олиш йўллари метеостанциядан олган маълумотлар асосида ишлаб чиқилган. Мазкур технологияни селга қарши ишлатиш бўйича ҳам ҳисоблаш моделлари бор. Олимнинг фикрича, бу тажриба-ини селнинг олдини олиш ва унинг салбий оқибатларига қарши ҳам қўллаш мумкин ва бу қутилган натижани беради.

НАМ ОҚИМ ТУТИБ ҚОЛИНАДИ

Ёмғир ва қор кўринишидаги ёғингарчилик миқдорини ошириш, дўлнинг олдини олиш, об-ҳавони ўзгартириш ўз-ўзидан, атмосферага фаол таъсир этиш ҳисобланади. Шу боис, сунъий ёмғир ёғдириш борасидаги баҳсларда кўпроқ экологлар томонидан табиатнинг тизимига аралашувага оид эътирозлар бўлади. Аммо мутахассисларнинг айтишича, тажрибаларнинг барчаси атмосфера жараёнларига эмас, балки нам ҳаво оқимларига таъсир этиш эвазига амалга оширилади. Бунда БМТ томонидан 1977 йилда қабул қилинган Атмосфера муҳитини ўзгартириш конвенцияси стандартларига тўлиқ риоя этилади.

Ишчи амалга ошириш жараёнида, ҳусусан, булутларнинг қалинлиги, ҳолати, юриши ва бошқа барча маълумотлар махсус радиолокаторлар орқали назоратга олинлади. Мазкур қурилмалар камида уч соат

олдин булут ёмғирлими ёки йўқлигини кўрсатиб беради. Ҳозирги замонавий технологиялар эса барча ҳисоб-китобларни аниқ амалга ошириш имконини беради.

Охириги маълумотларга қўра, Ўзбекистонда йил давомида атиги 200-240 соат, яъни 9-10 сутка ёмғир ёғар экан. Яъни циклилик, ҳаво намлиги ўтган асрга нисбатан камайиб борапти. Мутахассисларнинг айтишича, бошқа ҳудудлардан келаятган нам ҳаво камроқ вақт орқалида юртимиздан ўтиб кетмоқда. Масалан, бир ҳафта олдин мамлакатимиздаги совуқ иқлим қўшни мамлакатга чиқиб кетиб, у ерда қорга айланган. Агар шу қор бизда бўлганда, қўшимча сув олимизимиз мумкин эди. Сунъий ёмғир ёғдириш технологияси шундай вақтларда унумли фойдаланиб қолишга ҳам ёрдам беради.

Технологияга қўшни давлатларда ҳам эҳтиёж катта. Айни вақтда Гидрометеорология хизмати марказида ишлаётган “MODSNOW” дастури масофадан туриб, нафақат Ўзбекистон, балки Марказий Осиё миқёсида аша шундай маълумотларни олиш имконини бермоқда.

— Технологик дастур ҳудудларнинг дарё ҳавзаларидаги қор билан қопланмиш даражасини ҳам ўрганади, — дейди Гидрометеорология илмий-тадқиқот институти кичик илмий ходими Акмал Ғофуров. — Айни пайтда у марказнинг икки бўлимида ишлаб турибди. Дастур ёрдамида қор кўчиқларини баҳолаш, вегетация даврига қанча сув келишини баҳорат қилиш мумкин. У Модис космик кемага маълумотлар асосида ишлайди. Одатда, космик кема маълумотларни икки кун ўтиб тақдим қилиши керак. Лекин келишувга асосан, космик кема учиб ўтиши билан, маълумотлар тўғридан-тўғри марказга узатилади. Дастурдан олинган кунлик мониторинг натижалари асосида сунъий ёмғир ёғдириш технологиясини самарали қўллаш мумкин. Масалан, дарё ҳавзаларида қор нормадан кам бўлса, тоғларда сунъий ёмғирни қор кўринишида ёғдириш орқали уни мезғерга етказиш ва кам сувли йил бўлиш эҳтимолини бартараф этиш имконияти вужудга келади.

Албатта, янги технологиянинг афзалликлари кўп. Ҳусусан, сунъий ёмғир ёғдириш киш қунарли ёгинни қўлайтиришга, ёз фаслида эса айни сув керак бўладиган вақтда яқин кўмакчига айланиши мумкин. Иқтисодий самардорлигига келсак, сувни қўлайтириш орқали ўшак соҳалар, жумладан, қишлоқ ҳўжалигида ҳосилдорликни ошириш ва гидроэлектр энергияси ҳосил қилиш ҳажмини кенгайтириши ҳисса қўшилади.

Лойиҳани амалга ошириш орқали ёғингарчилик кўрсаткичинини 15-20 фоизга ошириш мумкинлиги айтилмоқда. Айни пайтда мазкур технологияга қизиқувчилар сони ортиб бормоқда. Бу борадаги ишлар эса буюртма асосида олиб борилиши режалаштирилган.

НУҚТАИ НАЗАР

ЧОРВАЧИЛИК ТАРМОҒИДАГИ ИСЛОҲОТЛАРНИНГ ЯНГИ ДАВРИ

Айни пайтда юртимизда аҳолининг чорвачилик маҳсулотларига талаби ва эҳтиёжи кун сайин ошиб бормоқда, унинг таъминоти масаласини ҳал этиш ҳар қачонгидан ҳам долзарб аҳамият касб этмоқда. Давлатимиз раҳбарининг соҳани қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибори туфайли чорвачиликнинг барча тармоғида ижобий самара ва натижалар кузатишмоқда. Таъкидлаш жоизки, Президентимизнинг ўтган йили 3 мартдаги “Чорвачилик тармоқларини давлат томонидан янада қўллаб-қувватлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори асосида чорвачилик соҳасидаги тадбиркорлик субъектларига кенг имкониятлар яратиб берилди.

Баҳром НОРҚОБИЛОВ,
Ветеринария ва чорвачиликни ривожлантириш давлат қўмитаси раиси, ветеринария фанлари номзоди

ликлар учун 1000 сўм миқдоридан субсидиялар ажратилиши жорий қилинди.

Натижада чорвачилик билан шуғулланувчи ҳўжаликлар сони ортиши ҳамда чорвачилик комплекслари томонидан тирик вазнда 282,9 минг тонна гўшт ва 696,3 минг тонна сўт маҳсулотлари етиштирилишига эришилди.

Президентимизнинг шу йил 8 февралдаги “Чорвачиликни янада ривожлантириш ва чорва озуқа базасини мустаҳкамлаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори соҳада бошланган ислохотларнинг узвий давоми сифатида мамлакатимизда чорвачилик тармоқларини янада ривожлантиришга қаратилган қатор истиқболли чора-тадбирларни белгилаб берди. Бунинг асосида, соҳада фаолият кўрсатаётган тадбиркорлик субъектлари қайфиятида сезиш мушкул эмас. Чунки мамлакатимиз чорвачилигида ислохотларнинг янги даври бошланмоқда. Бу чорвадорларга янгича ғайрат, куч-қувват бахш этади.

Ҳўш, чорвачилик тармоқларини янада ривожлантириш, ҳўжалик юритувчи субъектларини молиявий қўллаб-қувватлаш, чорва озуқа базасини қўлайтириш, шунингдек, аҳолининг ўз хонадонидан чорва моллари боқилиши ташкил этиш ва чорва озуқа базасига бўлган талабни қондириш борасида қандай қулайликлар, имтиёзлар, молиявий қўмак ва имкониятлар яратилмоқда?

Энди пахта ва ғалла етиштирувчи субъектлар томонидан 206 минг гектар суғориладиган ерда алмашлаб экиш орқали беда ва чорва озуқа экинлари етиштирилади. Бу билан йилга қўшимча 2 миллион тонна озуқа бирлигини жамағари имконияти яратилади. Пахта-тўқимачилик, ғаллачилик ва шолчилик кластерлари томонидан 500-1000 бошга мўлжалланган чорвачилик комплекслари ташкил этилади.

Бунинг натижасида 751916 бош қорамол парвариланиб, шундан 250115 боши сўтчилик, 501801 боши гўштичилик йўналишида боқилади ҳамда 2212 минг тонна сўт ва 401 минг тонна гўшт етиштиришга эришилади.

Шунингдек, 2022-2023 йилларда ҳар бир тумандаги гўшт ва сўт маҳсулотларини етиштирувчи ва қайта ишловчи камида биттадан қорхона томонидан аҳоли хонадонларига кооперация усулида чорва моллари етказиб берилади. Етиштирилган маҳсулотларни қайта ишлаш ҳамда сотиш ишлари йўлга қўйилади.

Бу жараёнда ўзлаштирилмаган ва бўш турган ер майдонлари ҳисобидан аҳоли хонадонларига кооперация усулида чорва моллари етказиб бериш ва етиштирилган чорва маҳсулотларини қайта ишлаш йўлига қўйган гўшт ва сўт маҳсулотларини етиштирувчи ва қайта ишловчи қорхоналарга аҳолига чорва озуқасини етказиб бериш шарти билан чорва боши сонига мутаносиб равишда озуқа ерлари очик электор танлов асосида ижарага берилади.

Қарорга қўра, кооперация усулида гўшт ва сўт маҳсулотларини етиштириш ва қайта ишлаш йўлига қўйган ҳўжалик юритувчи субъектларга чорвачилик бўйича, жумладан, чорва комплексларини қуриш, йирик ва майда шохли наслдор чорва молларини харид қилиш, чорва маҳсулотларини етиштириш ва қайта ишлаш бўйича лойиҳаларни амалга ошириш учун тижорат банклари томонидан ажратилмаган 20 миллиард сўмгача миқдордаги кредитларнинг фоиз ставкаси Марказий банкнинг асосий ставкасидан ошадиган, лекин 8 фоиз пунктдан кўп бўлмаган қисмига компенсация ҳамда кредит суммасининг 50 фоизи миқдоридан кафилик тақдим этилади.

Дейлик, фермер ҳўжаликлари томонидан 22 фоизли кредит олинса, шунинг 8 фоизи компенсация

ҳисобига қопланади. Иккинчидан, кредит маблағларини олиш учун етмайидиган гаров таъминотининг 50 фоизига кафилик тақдим этилади.

Чорвачилик йўналишида жалб қилинадиган халқор молия институтларининг кредит маблағларини олиш учун етмайидиган гаров таъминотининг 50 фоизига кафилик тақдим этилади.

Шунингдек, жорий йил 1 январдан 2023 йил 31 декабрга қадар қўшимча қиймат солиғи тўловчиси бўлган чорвачилик ҳўжаликларига кооперация усулида етиштирилиб, гўшт учун реализация қилинган йирик ва майда шохли қорамоллар тирик вазнининг ҳар бир килограмми учун субсидия миқдори 2000 сўмдан 4000 сўмга сунтинг ҳар бири литри учун 200 сўмдан 400 сўмга оширилади.

Бу маблағ бир килограмм гўшт ва бир литр сўт маҳсулотини етиштириш учун сарфланадиган харажатнинг муайян қисмини қоплайди. Бунинг натижасида фермер ҳўжаликларининг қўшимча даромади ошиб, феолиятини янада кенгайтириш, озуқа базасини мустаҳкамлаш, техника харид қилиш имконияти юзага келади.

Чорвачилик ҳўжаликлари томонидан кредит ва лизинг шартлари асосида харид қилинган қишлоқ ҳўжалиги техникалари кредит ва лизинг фоизи харажатларининг 10 фоизидан ортиқ қисми давлат бюджетини ҳисобидан қоплаб берилади.

Фермер ҳўжалиги томонидан харид қилинган техника учун кредит ёки лизинг йиллик 22 фоиздан олинса, 12 фоизи давлат бюджетини ҳисобидан қоплаб берилади ва бу фоиз кўрсаткичи фермер ҳўжалиги учун 10 фоизни ташкил этади.

Озуқа экин майдонларида ёмғирлатиб ва томчилатиб суғориш технологияларини жорий этган чорвачилик ҳўжаликларига ҳар бири учун 8 миллион сўм миқдоридан давлат бюджетидан субсидия ажратилади.

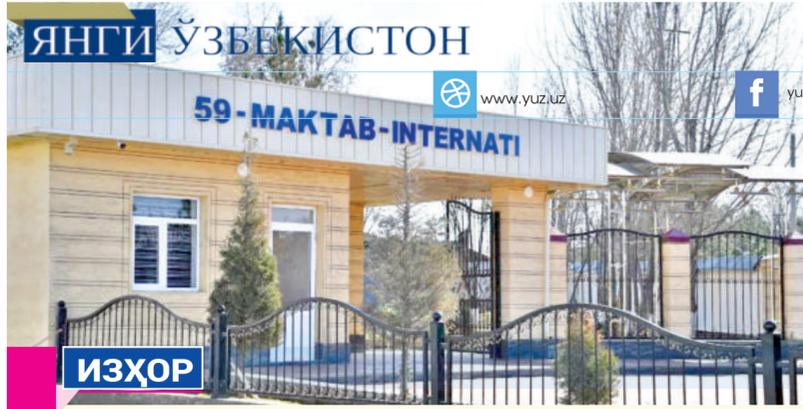
Бунда бир гектар ерга ёмғирлатиб ва томчилатиб суғориш технологияларини ўрнатиш қиймати 2500 АҚШ доллари бўлса, 8 миллион сўм субсидия берилиши ҳисобига ўрнатилиш нархи 1700 АҚШ долларига тушади. Ушбу технологияларни жорий этиш натижасида озуқа экин ерларидан олинмаган биргина макжаҳўорининг ҳосилдорлиги гектарига 35 центнердан 60 центнерга етказилади.

Гидропоника усулида чорва молларига озуқа етиштириш усулларини харид қилиш харажатининг 20 фоизи давлат бюджетини ҳисобидан қоплаб берилади. Бунда мазкур усулга қийматининг 100 миллион сўмдан ошамаган қисми қопланади.

Гидропоника усулида озиқлантиришда майда шохли молларнинг тирик вазни 18-20 фоиз ҳамда сўт маҳсулотлиги 15-20 фоиз ошади. Бу орқали экин ер қамлиги, сув тақчиллиги шароитида гидропоника усулида чорва озуқаси етиштириш соҳага ва чорва моли боқувчиларга катта манфаат келтиради.

Хориждан олиб келинадиган, ишлаб чиқарилганига 5 йилдан ошамаган, озуқа экинларини экиш, йиғиш ва озуқа тайёрлашга мўлжалланган қишлоқ ҳўжалиги техникалари, уларнинг бутловчи бўюмлари ва эҳтиёт қисмлари, истисно тариқасида 2025 йил 1 мартга қадар боқхона тўловларидан ва утилизация йиғимидан озод қилинмоқда. Шунингдек, тадбиркорлик субъектларига “эркин муомалага чиқариш” боқхона режимига жойлаштирилган санадан бошлаб қўшимча қиймат солиғини 180 кунга булган муддатта кечиктириб тўлашга рухсат берилмоқда.

Бу имтиёз фермер ҳўжаликларининг қўллаб-қувватлашга олиб кириши ва озуқа экинларини вақтида йиғиб олиши натижасида фаолияти самардорлиги ошишига хизмат қилади.

Жамият

yuz_official

yuz.uz_news

ИЗҲОР

Ҳамма ҳаракатларимиз тагида инсон қадрини улуғлаш мақсади бор. Бугун бу ерга сизларнинг хоҳиш-истакларингиз, муаммоларингизни билиш учун келдим. Мақсадимиз — яхши ўқиб, ишлаб, жамиятда ўрин топишингиз учун шароит яратиш.

Шавкат МИРЗИЁЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти

Муддатидан олдин талаба бўлдик

Учрашув чоғида Президентимиз биздан “Нима таклифларинг, тилакларинг бор?” деб сўради. Кўпчилигимиз республика ва халқаро миқёсдаги мусобақаларда қатнашиб, чемпион бўлганимизни айтдик. Шунда у киши “Бугун қарор қабул қиламан, сизлар муддатидан олдин талабасиз, бундай имкониятдан ғурурланиб, хурсанд бўлиб юринглар”, деди. Буни эшитиб беҳад қувондик.

2003 йили Тайлоқ туманида туғилганман. Ҳозир интернатда таҳсил оляпман. Болалигимдан шашка билан шуғулланиб келаман. Турли мусобақаларда қатнашиб, фахрли ўринларни эгалладим. 2021 йили август ойида Болгарияда бўлиб ўтган жаҳон чемпионатида олтин ва кумуш медалларни қўлга киритдим. Бу ютуқларга эришишимда устозларимнинг сабоғи, ўғити мадад бўлди. Шу йилнинг 16-21 февраль кунлари Тошкентда ўтказилади-ган шашка бўйича Ўзбекистон чемпионатига тайёргарлик кўряпмиз. Энди Самарқанд давлат университетининг рус тили ва адабиёти факультетида ўқишга кирмоқчиман. Ойлада катта фарзандман, у ва синглим бор. Онам ўқитувчи бўлиб ишлайди. Олдин умумий ўрта таълим мактабда ўқиганман. Бироқ соғлом болалар билан бирга ўқишга қийналардим. Бу ердаги ўқитувчилар борлиб тавсиялар беришди. Ҳозир барча фанлардан аъло баҳолар олиб, ўқишни давом эттиряпман.

Маҳбуба ХАЛИПОВА,
Самарқанд шаҳридаги 59-қўзи ожиз болалар мактаб-интернати ўқувчиси

Инсонларнинг эртанги кунга ишончини оширишни хоҳлайман

Президентимиз билан суҳбат чоғида кўнглимдаги кечинмаларим, орзуларим ҳақида сўзлаб бердим. У киши муддатидан олдин хоҳлаган олий таълим муассасасига киришимга имконият яратиб берилишини айтди. Бунинг учун давлатимиз раҳбарига миннатдорлик билдираман.

Самарқанд давлат университетига ўқиб, психолог бўлмоқчиман. Чунки инсонларнинг кечинмалари, муаммоларини тинглаб, уларнинг эртанги кунга ишончини оширишни, жамиятда ўз ўрнини топишига ёрдам беришни хоҳлайман. Бу муассасага Баҳмал туманидан

келганман. Ойлада 6 фарзандим. Раҳматли отам ўқитувчи эди. Ҳозир онамнинг ёлғиз ўзи бизни катта қиляпти. Опам Самарқанд давлат университетига таҳсил олган. Унинг ҳам кўзи ожиз, Баҳмал туманидаги 18-мактабда ишлайди.

Ота-онам кўзимни даволатиш учун шифокорларга неча бор кўрсатди, ҳатто операция ҳам қилдирди, аммо тўйма катаракта ташхиси қўйилди. Кўзим тузалишига умид йўқлигини билганимда жуда қийналдим. Бу мактабда биз учун барча шароит мавжуд. Аиниқса, меҳрибон ва билимли устозларимиз кўмаги катта далда бўлмоқда. Кўзи ожизлар ўртасида ўтказилган шахмат мусобақаларида қатнашиб, 6 мартаба Ўзбекистон чемпиони бўлдим. Бу йил 10-17 июль кунлари Францияда бўлиб ўтадиган жаҳон чемпионатида йўлланма олдим. Ҳаяжондан, биринчи ўринни олишни ният қиляпман. Ўзбекистон номини, байроғимизни юксакларга кўтариб келмоқчиман.

Дурдона ЖУМАНОВА,
Самарқанд шаҳридаги 59-қўзи ожиз болалар мактаб-интернати ўқувчиси

Бизга насиб этган бахт

Бугун 35 миллион аҳоли орасида Президентимиз билан учрашиш бизга насиб қилди. Шуларнинг ичида 10 миллиондан зиёди талаба-ўқувчи ёшлар бўлиб, айнан бизнинг мактабимиз танлаб олингани бошимизни кўкка етказди. Қувончимни оддий сўзлар билан таърифлаб беролмайман.

Давлатимиз раҳбарининг қўлини ушлаб, табригини эшитдик. Бу барчамизга куч ва мамнунлик бағишлади. Президентимиз келажақда ўзимиз истаган ўқув юртига киришимизни, уни тугатган эса, иш билан таъминланишимизни таъкидлади. Биз, ёшларга ўқиш давомида бундан кейин ҳеч қандай муаммо бўлмастлигини айтди. Келажақда математика ва информатика йўналиши бўйича ўқишга кирмоқчиман. Ҳатто магистратура, докторантурада ўқишни давом эттиришни олдимга мақсад қилиб қўйганман.

Энг катта орзуларимдан бири — чекка ҳудудларда, назардан четда қолиб кетган қишлоқларда ҳам кўзи ожиз болалар учун мўлжалланган ўқув марказлари ташкил қилиб, у ердаги билимга чанқоқ ёшларга дарс бериш. Мактабимизда математика тўғрисида мавжуд. Бу каби тўғрақлар, дарслардаги қизгин баҳслар орқали математикага меҳрим ортиб боради. Турли мисол ва масалаларни завқ билан ишлайман. Келгусида шу фан бўйича юксак марраларга эришаман. Ахир, бугунги ҳаётни информатикасиз тасаввур қилиб бўлмайди-да.

Қашқадарё вилоятида катта оилада туғилганман. Мен каби кўзи ожиз яна икки укам бор. Бир укам шу мактабда ўқийди. Утган йили Республика мусобақасида илк голибликни қўлга киритди.

Одина ШОВДИРОВА,
Самарқанд шаҳридаги 59-қўзи ожиз болалар мактаб-интернати ўқувчиси

Кечаси билан ухлолмай чиққаним сабаби

Президентимиз билан кўришишни тасаввур қилолмасдим. Кечкурун бу хабарни эшитиб, жуда хурсанд бўлдим. Ҳаяжоним ичимга сиймади. Кечаси билан ухлолмай чиқдим, бобомиз биз билан кўришармикан, мактабимизга келармикан, деб ўйладим.

Эртаси кун Президентимизга олган мукофотларим, совринларим, орзуларим ҳақида сўзлаб бердим. Голиблик шоҳсупасига кўтарилсам, галабамни сизга бағишлайман, деганимда Президентимиз жуда хурсанд бўлиб кетди. “Агар чемпион бўлсанг, сени Тошкентга чақириб, ўзим тақдирлайман”, деди.

Ҳозир 11-синф ўқувчисиман. Шашка бўйича 2 қарра Ўзбекистон чемпиониман. Келгусида Самарқанд давлат чет тиллар

институтига ўқишга кирмоқчиман. Тил ўрнанишга жуда қизиқаман, ҳозир инглиз тили бўйича тайёрланяпман. Энг катта орзум — ўқишни битирганимдан кейин туғилган жойим — Тайлоқ туманида ўқув маркази очиб, хорижий тиллардан дарс бериш.

Мусурмон ҲАСАНОВ,
Самарқанд шаҳридаги 59-қўзи ожиз болалар мактаб-интернати ўқувчиси

ДИЛДАГИ ГАПЛАР

Маҳалла энг қўйи тизим ва бу ерда аҳолининг бор дарду ташвиши, турмуш шароити кўзгудагидай акс этиб туради. Соҳадаги 16 йиллик тажрибамдан шу хулосаларга келдим. Яқинга қадар маҳалла раиси шу ҳудуднинг бутун оғирини елкасида бир ўзи кўтаришга мажбур эди. Кун бўйи маҳалладаги аҳолининг муаммоларига ечим топиб, ярим тунгача мажлисларда қатнашишга, яна тонг саҳардан газ, “свет” пулини тегириб, солиқ йиғишга ёрдамлашишга ҳам мажбур эди.

ЯНГИЧА ИШЛАШ САОДАТИ

Саодат АЛЛАЁРОВА,
Булунгур туманидаги “Мингчинор” маҳалла фуқаролар йиғини раиси

Ҳозирги кунда маҳаллаларда ҳоким ёрдамчиси, ёшлар етакчиси лавозимларининг жорий этилиши бизларга катта мадад ва таянч бўлди. Улар, биринчи навбатда, ёрдамга муҳтож оилалар аъзоларини касб-хунар ва тадбиркорликка ўқитиш, ўзини ўзи банд қилиш учун имтиёзли кредит ва субсидиялар, деҳқон ҳўжалиги учун ер майдонлари ажратилишида камарбаста бўла бошлади. Фарзандларимизнинг бўш вақтини мазмунли ўтказиш, спортга жалб этиш, ватанпарварлик руҳида тарбиялашда ҳам янги-ча ишлаш руҳи кириб келяпти.

Президентимиз Жомбой туманидаги “Тошкент” маҳалла фуқаролар йиғинидаги учрашувда шу мазмундаги фикрларимни эшитиб, “16 йил ишлаган бўлсангиз, пахтага чиққансиз, электр энергиянинг пулини тергансиз, коммунал тўловларга ёрдам бергансизлар... Сиз шунча йил давомида буларнинг барининг гувоҳи экансиз”, — деди.

Давлатимиз раҳбаридан шундай гапларни эшитиш, меҳнатимизнинг эътироф этилиши аслида ҳар қандай мукофотдан аъло туради. Ҳақиқатан, аввал бирорта хонадонга кирганимизда кредит сўраса ваъда қилолмасдик, чунки банклар сарсон қилаверганидан кишилар уни олишдан воз кечиб кетарди. Ҳозир маҳалла раиси, ҳоким ёрдамчиси тавсияси билан бемалол кредит ажратилляпти. Шароит ва имкониятдан, қизиқишдан келиб чиқиб, хонадонларда паррандачилик, чорвачилик, асаларчилик, қуёнчилик тармоқларини кенгайтиряпмиз. Янги тизим фаровонликка хизмат қилади, жамиятни, аҳолини қийнаётган муаммоларни ичида юриб ўрганиш билан бу масалаларга ечим ҳам топиляпти.

Узгаришлар туфайли маҳалламиз идорасининг ёнида ошона, маиший хизмат уйи,

хаммом, спорт мажмуаси фаолият юритмоқда. Ҳоким ёрдамчиси ва ёшлар етакчиси билан биргаликда хонадонларда аҳолининг қизиқишларини ўрганиб, янги лойиҳаларни амалга оширишга киришганмиз.

Президентимиз билан учрашув асносида бир опам дардларимиз енгиллашти. У киши бизни қийнаётган муаммолар моҳиятини, маҳаллага нималар лозимлигини ҳар томонлама таҳлил қилиб берди. Жудаям самимий руҳда ўтган суҳбат биз каби катта авлод вакиллари, ёрдамчи ва етакчи сифатида энди иш бошлаган ёшларнинг кўнглини кўтарди. Ишончим комилки, унда иштирок этган ҳар бир фидойи ҳодим ўзига қамада бир неча йилга етадиган гоғларни олди. Уларнинг амалга оширилиши маҳаллалар фаолиятини тубдан узгарилади.

Давлатимиз раҳбари бизга ишонч билдирди, кенг имкониятлар яратиб берляпти. Биз ҳам аҳоли фаровонлигини ошириш, камбағалликни қисқартириш, одамларнинг розилигига эришиш учун астойдил меҳнат қиламиз.

ҲАР БИР ЁШНИНГ ҚАЛБИГА КИРИБ БОРИШИМИЗ КЕРАК

Маҳалла — ватан ичидаги кичик ватан. Бу ердаги ёшларнинг ишончли ҳамқори, суяничи, маслаҳатгўй дўсти бўлиш масъулиятли вазифа. Давлатимиз раҳбарининг жорий йил 19 январдаги “Маҳаллаларда ёшлар билан ишлаш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорига кўра, жойларда ёшлар етакчиси лавозими таъсис этилди.

Фаррух АБДУЛЛАЕВ,
Жомбой тумани “Деҳқонobod” маҳалла фуқаролар йиғини ёшлар етакчиси

Тўрт йилдан буён Жомбой туманидаги 18-умумтаълим мактабиде тарих ва ҳуқуқ фани ўқитувчиси сифатида фаолият юритиб келаман. Янги тизим ишга тушгач, Деҳқонobod маҳалласи ёшлар етакчиси сифатида иш бошладим. Дастлаб хонадонма-хонадон юриб “Ёшлар баланси”ни шакллантирдим. Биласизми, ҳар бир йилгит ва қизда интилиш ва қизиқиш бор. Фақат кимки тўғри йўналишни танлай билса, албатта, ўзи ёқтирган соҳа ёки касбнинг етуқ мутахассисига айланади.

Ёшлар билан ишлашнинг вертикал тизимини яратиш учун мавжуд муаммони бевосита маҳалланинг ўзида ҳал этиш, шунингдек, таълим муассасаларида маънавий-маърифий ва тарбиявий ишларнинг самарадорлигини янада ошириш зарур.

Бизнинг зиммамизга юрт келажаги — ёш авлоднинг ижтимоий фаоллигини ошириш, иқтидори, истеъдоди ва ташаббусларини рағбатлантириш ҳамда ҳаётда ўз ўрнини топишга қўмаклашишдек муҳим вазифа юклаган. Демак, шунга монанд ҳаракат қилишимиз зарур. Яна бир муҳим томони, ҳуқуқбузарлик содир этишга мойиллиги бўлган ёшлар билан

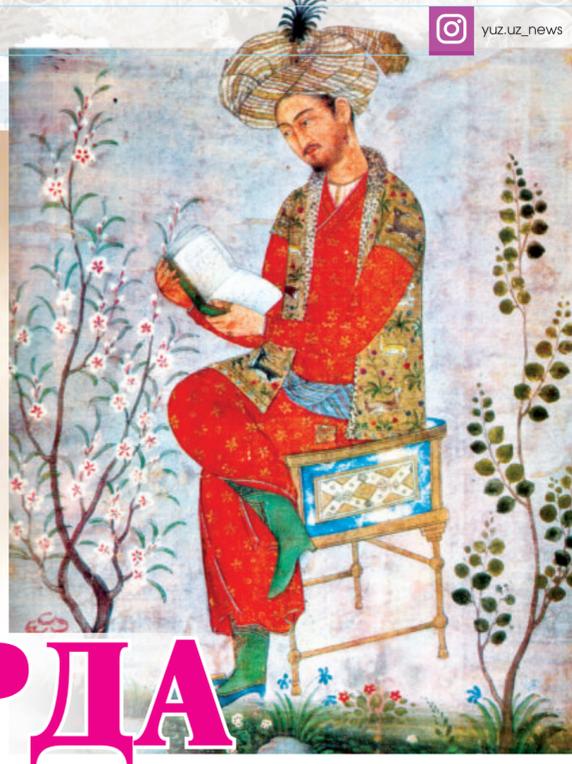
тизимли ишлашни йўлга қўйиб, жазони ижро этиш муассасаларидан овоз қилинган ёшларнинг ижтимоий мослашувига қўмаклашиш ҳам чуқур таҳлилни талаб қилади. Бунинг учун ҳар бир хонадоннинг, ҳар бир ёшнинг “юрагига кириб боришимиз” керак.

Жомбой туманидаги барча маҳаллаларда ҳоким ёрдамчилари ва ёшлар етакчилари тайинланган. Президентимиз жорий йил 10 февраль кун Самарқанд вилоятига ташрифи чоғида биз билан дилдан суҳбатлашди. Маҳалладаги ўрганиш натижалари, муаммоларни ҳал этиш учун ўз олдимиизга қўйган режаларимизни сўзлаб бердик. Давлатимиз раҳбари фикрларимизни эшитиб, ишларимиздан мамнун эканини таъкидлаганида, шижоатим ва ўз вазифамга меҳрим янада ортди. Билдирилган ишончни оқлаш учун, катта мақсадларни белгиллаб олдим. Ўзим фаолият юритаётган маҳаллани энг намунали масканга айлантиришга ҳаракат қиламан.

Президентимиз “Сизлар бизнинг олтин заҳира кадрларимиз бўласизлар. Келажақда иш самарасига қараб, сизларни тўғридан-тўғри раҳбарликка ҳам тайинлаймиз”, деди. Бу ишонч ҳаммамизга катта куч беради. Ҳозирги кунда спорт, китобхонлик мусобақаси, “Законат” интеллектуал ўйини, маданият ва санъат йўналиши бўйича бадий дастурлар ташкил этияпмиз.

Президентимиз туманимиздаги маҳаллаларда ёшларга спорт билан шуғулланиш учун етарли шароит яратилишини айтганида жуда қувондик. Ёшлар таълим-тарбияси ва келажагига қаратилган эътибор, мамлакатнинг жадал ривожланиши, халқнинг муносиб турмуш шароитида яшashi — буларнинг барчаси бир-бирига чамбарчас боғлиқ. Бу йил Жомбойда маҳаллабай тизими орқали тадбиркорлигини ривожлантириш ва аҳоли бандлигини таъминлаш учун 62 миллиард сўм имтиёзли кредит ва 4,5 миллиард сўм субсидия ажратиб белгиланган туманимиз ёшлари учун катта имконият. Бундан ўринли ва мақсадли фойдаланиб, юртимиз ривожига ҳисса қўшамиз.

БОҚИЙ МЕРОС

Захириддин Муҳаммад Бобур каби тарихий шахслар тарихда тез-тез дунёга келадиган ҳарбий ва сиёсий арбоблар сирасига кирмайди...

Президентимиз Қуролли Кучлар мавзусидаги чиқишларида буюк саркардалар бўлмиш Жалолоддин Мангуберди, Амир Темур ва Захириддин Муҳаммад Бобурнинг ҳарбий санъати, жангу жадаллардаги жасратларини оддий жангчи аскардан то генералларгача эгалламас эканлар...

Бобур - БУЮК САРКАРДА

ёҳуд жаҳон ҳарбий санъати ривожига ҳисса қўшган улкан ғалабалар

Жумабой РАХИМОВ, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети ижтимоий-гуманитар фанлар кафедраси профессори

Тарақий этган мамлакатлар ҳарбий академия ва ҳарбий олий ўқув юртиларида бу улуг бобокалонларимизнинг ҳарбий санъати жуда чуқур ўргатилади...

Бундай ёш, навнихол, келажаги буюкликдан нишон кўрсатиб турган ёш Бобурни Шайбонийхондек қудратли ҳукмдор чағалидан олган Хонзодабегимнинг жонфидолиги, Ватанга садоқати кўтариб қолди...

Захириддин Муҳаммад Бобур Самарқандни эгаллаб, Мовароуннаҳрда бобоси Амир Темур тузган салтанатни қайта барпо қилиш (бу пайтда ушбу ҳудуд майда ҳукмдор ва ҳокимликларга ажратиб бўлган эди) учун уч мартаба уриниб кўрди...

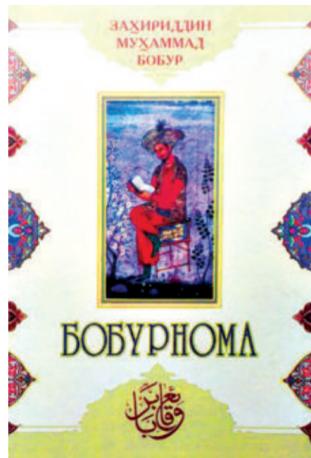
Кўчлари қудратини ошириш йўли сифатида Қандаҳор вилояти ишоглини кўрди. Элчисининг Қандаҳор ҳокими ака-ука Муқим ва Шохбек томонидан ҳақоратомуз кутиб олиниб, Бобур номига белсизларча мактуб йўллангани бу юришни тезлаштирди...

Али, Аҳмад Элчи бўға барлос, Сайид Хусайн Акбар, Миршох Қавчин ўз лашкарий қисмлари билан саф олдилар.

Ғул (марказда Бобур Мирзонинг энг ишончли улугбеги ўнг тарафида Қосим Кўкалдош, Султон Муҳаммад дўлдой, Шохмаҳмуд парвоначи, Қул Боязид баковул, Камол шарбатчи, сўл қўлида эса Хожа Муҳаммад Али, Дўст Носир, Миром Носир, Бобо Шерзод, Хонқули, Вали хазиначи, Қутлуг Қадим қоровул, Мақсуд сувчи, Бобо Шайх лашкарий фавжлари жой олдилар...

Бундан ташқари, шундай жанговар ҳарбий қисмлар ҳам бор эдики, уларга бошчилик қилувчилардан бирортаси ҳали сардор ёки бек даражасига кўтарилмаганди. Уларнинг ҳарбий мавқега кўтарилиши бўлажак жангу жадалларда кўрсатадиган ҳақрамонлиги, баҳодирлиги, ҳарбий тадбирига қараб белгиланарди...

Шунинг учун ҳам бу каби жангчиларнинг тақрибаси етарли эмаслиги ҳисобга олиниб, улар захирасида сақланиб, Бобур Мирзо қароргоҳини ҳимоя қилишган. Булар ўн бир лашкарий қисмдан ташкил топган эди. Уларнинг ҳар бирига бошчилик қўйилган эди. Қандаҳор ҳокими Муқим ва Шохбекда ўн минг атрофида қўшин мавжуд бўлиб, унинг ярмини Шохбек бошқарарди...

тилдди. Ака-укалар қалъадаги бор бойлиги ва оиласини ҳам қолдириб, ҳаётларини сақлаб қолдиш учун Шохбек Мастун тарафга, Муқим эса Замини Доварга қараб қочишдан ўзга чора тополмайдди...

Дехли султони Иброҳим Лўдий ўша пайтда Ҳиндистондаги ҳукмдорларнинг энг қудратлиларидан бири эди. Унинг ўз қўшинини истаганча тўлдириш, жанговар филлар, озиқ-овқат, қурол-аслаҳа билан етарлидан ортиқ даражада таъминлаш имконияти жуда катта эди...

Бирок кўрчинчи тафовут Бобурни жангдан қайтара олмади. Дастлаб у орқа томоннинг ҳавфсизлигини таъминлаш учун жангари қавлларнинг баъзиларини қилич билан тобе этди...

Шу билан бирга, Халишак жанги олдин бошлаган ҳарбий ишохотини шиддат билан давом қилдириб, ўз даврининг энг замонавий қуролланган қўшинига эга бўлди. Асосий эътиборини лашкар сонини тинимсиз кўпайтиришга эмас, унинг жанговар шайлигини ва жисмоний тайёргарлигини ошириш, аскарларнинг қуроллардан моҳирона фойдаланишига эришишга қаратди...

Кўмондон ва амирларга жангчиларни ақл-идрок билан жасурана майда жангга тайёрлаш ва муҳорабага олиб кириш ҳамда шу жараёнда қўшинга намуна бўлиш, жанг жараёндаги вазиятни ҳисобга олиб, мудофаа ва қарши ҳужум тактикаларидан оқилона фойдаланиш, жангги ғалаба билан таъминлаш талаби қўйилди. Қолаверса, Бобур ғаним ҳақида илҳом борица мукамал разведка маълумотлари олишининг аҳамиятини чуқур англаб, душман қўшини, унинг кўмондонлари, суворий, пиёда кучлари, интизом даражаси, ҳаракат йўналиши ва захираларига оид тўлақонли ахборот йиғишга интилди...

тирмаларни ҳам эътибордан четда қолдирмаслиги лозим эди. Бундай тадбирлар лашкар ҳавфсизлигини ҳушёрлик билан таъминлашга ҳизмат қиларди.

Бобур қўшини замонавий, яъни ҳали ҳиндларда мавжуд бўлмаган артиллерия ва ўточар милтик билан қуроллантирилиши унинг ҳарбий устунлигини таъминлашга қаратилган муҳим тадбирлардан бири бўлди. Бу жиҳатдан Бобур фан, илм-маърифат кучидан фойдаланиш борасида новатор, янгиллик интилувчи донишманд шох сифатида кўринади...

Лашкари сон жиҳатдан Иброҳим Лўдий қўшинидан ўн баробар камлигига қарамай, асосий жанг бўладиган Панипат шаҳрига Бобур 1526 йил апрель ойининг иккинчи ҳафтасида етиб келди ва ҳал қилувчи тўқнашувга тайёргарлик кўришга жиддий киришди...

Бобур жангга тайёргарлик давомида ке-чақо кундуз чуқур хандақлар қаздириди. Улар мингга яқин арава ип ва занжирлар билан мустаҳкам болганди. Аравалар орқасида Устод Алининг тўпчилари, улар ортидан эса Мустафонинг милтиқли ва зарбазан қисмлари олдинма-кетин жойлаштирилди...

Шу тарихда душмanning асосий кучи Панипат майдонига кириб келганда Бобур бўйруғига қатъий амал қилган саркарда ва беклар саросимига тушмай, пиёда, суворий, тўпчи ва милтиқли қисмлари билан душманини кутиб олишга шай бўлиб турдилар.

Унг қанотта шаҳзода Ҳумоюн кўмондон, Хожа Калон, Султон Муҳаммад дўлдой, лашкарбони Хиндубек, Вали Ҳозин ва Пируқли Сейистоний унга ердამчи саркардалар қилиб тайинландилар. Чап қанотда Муҳаммад Султон Мирзо, Маҳдий Хожа, Одил Султон, Шох Мир Хусайн, Султон Жунаид барлос, Қутлукқадим ва Муҳаммад Баҳши ҳарбий қисмлари жойлашди. Марказнинг ўнг тарафидан эса Чин Темур, Сулаймон Мирзо, Муҳаммадий Кўкалдош, Шайх Мансур барлос, Юнус Али ва бошқа қисм ҳамда саркардалар урин олдилар.

Чап қанот четига эса тўлғама (ғаним қўшинини айланмиб ўтиб, орқа томонига зарба берувчи қисм) сардорлари қилиб Қарқоқзи, Абдумуҳаммад найзабоз, Шайх Жамол барин, Маҳдий ва Тенгриқули Пишари мўғул каби сардор ва беклар қўйилди. Унг қанот тарафдан ҳам тўлғама қиладиган махсус саркарда ажратилди.

Иброҳим Лўдийнинг ҳужум ёки мудофаада туриб жанг қилиш режасини пукта туза олмай, энг долзарб вақтни қўлдан бериб иккиланганидан Бобур унумли фойдаланишга қарор қилди.

Ҳудуди шу лаҳзаларда Бобур тўп ва милтиқлардан яқли ўқ узишга буйруқ берди. Иброҳим Лўдий гангиб, қатъий бир қарорга кела олмай қолди. Замонавий тўп ва милтиқлар тўрсида мутлақ тушунчага эга бўлмаган ғаним қўшини ваҳимага тушиб, майдон марказига зич тўплана бошлади. Бу эса Лўдий қўшинининг янада аёвсиз қиранилиши ва ултиқлардан тепалиқлар ҳосил бўлишига замин яратди. Ғаним филлари ҳам бу талотўпдан саросимага тушиб, орқага қочи ва хинд қўшинини пайҳон қилиб, гўёки Бобурнинг иттифоқдошлари вази-фасини бажариб берди. Бу эса душман ҳалокатини янада тезлаштириб юборди.

Вазиятни ўнглаш учун гоҳ ўнг, гоҳ чап тарафга ҳужум қилиб, муваффақиятга эриша олмаган Иброҳим Лўдийнинг ўзи ҳам охири-оқибат қурбон бўлди.

Жанг борасида Бобурнинг қуйидаги сўзларидан янада аниқ тасаввур олиш мумкин: "Тўлғамага тайинланган аскарларга ўнг ва чап қанотдагилар ҳам душман билан олишишлари учун фармон бўлди. Тўлғамадагилар душман орқасига ўтиб, ўқ ота бошладилар. Чап қанотдаги Маҳдий Хожа жангги ҳаммадан аввал бошлаб юборди. Душман Маҳдий Хожага қарши бир тўда аскар фил билан бостириб қолди. Лекин Маҳдий Хожанинг лашкарий қисми уларга қўп ўқ ёғдириб, чекинишга мажбур қилди. Чап қанотта марказдан Аҳмад Парвоначи, Турдибек Кучбек ва Муҳиб Али халифа ёрдамга юборилди. Унг қанотда ҳам жанг бошланиб кетди. Муҳаммад Али Кўкалдош, Шох Мансур барлос, Юсуф Али ва Абдулло марказдан қўшин олдида туриб, тўпларни фарондан олди.

Муस्ताфо тўпчи ҳам марказий қўшинининг чап қанотидаги арава устидаги зарб-зандан яқин зарбалар берди. Унг қанот, чап қанот, марказ ва тўлғамадагилар душманини ҳар тарафдан ўраб олиб, устига ўқ ёғдириб, жангги астойдил қизтилди. Бизнинг жангчиларимиз эса ғаним устига ўқ ёғмири-ни ёғдириб, уларни марказ томонга сиқиб келдилар. Душмanning ўнг ва чап қаноти бир ерга тўпланиб қолиб, шу даражада тикилган ҳосил бўлдики, ғаним қўшини на олдинга юришга, на орқага қочишга йўл топа олди. Офтоб бир найза бўлиб кўтарилганда урушни тезлаштиришга қақрилди. Тўлғача жанг давом этди. Кун тушга етганда душман енглиди ва яқсон қилинди.

Тангри таоло фазли қарами билан бундай қийин ишни бизга осон қилди ва шу каби қўп сонли лашкар ярим кунда ер билан яқсон қилинди. Фақат Иброҳим Лўдийнинг ёнидаги бир жойнинг ўзида беш-олти минг киши ўлдирилди. Бошқа ердаги ўлдирилларнинг сонини ўн беш-ўн олти минг киши, деб тахмин қилдик. Кейинроқ Аҳрага келганимизда, хиндистонликлардан эшитишимизча, ушбу жангга қирқ-эллик минг киши ҳалок бўлган экан".

Бу Бобур эришган буюк ғалаба эди. У Шимолий Ҳиндистон ва унинг марказий ҳудудларининг катта қисмини эгаллади. Аграни ўз салтанатининг пойтахтига айлантирди. Ўз давлатини шакллантиришга киришди, бобурийлар сулоласига асос солди. Унинг буюк саркардалик макримага кўтарилиш ва жаҳоний миқёсда улуг лашкарбошилар рўйхатидан урин олишган Иброҳим Лўдий қўшини устидан эришган мислсиз ғалабаси таъминланди. Шунингдек, хинд дёбири ишоглининг иккинчи босқичидаги ғалабаси эса Осмадага эмас, Африқага Европача қадар акс-содда берди. Рана Санганинг 200 минглик қўшини қақшатқич мағлубиятга учради.

Энди Ҳиндда Бобурушхога бас кела оладиган ва ҳукмдор, на лашкарбоши қолмаган эди. Бу ғалабалари билан Бобур жаҳон ҳарбий санъати ривожига ёрқин ҳисса қўшиб, ўзбек халқининг номини, шонли тарихини Амир Темур бобосидан кейин яна бир бора оламга ёйди.

ШУ ТАРИҚА БОБУР МИРЗО ҚАНДАҲОР УЧУН ХАЛИШАК ЖАНГИ ОЛДИДАН ҚЎШИННИНГ ЖАНГОВАР ЯСОЛ ТАРТИБИДА ЖОЙЛАШТИРДИ. ЯЪНИ БАРОНҒОР ЎНГ ҚАНОТДА МИРЗАХОН, ШИРИМ ТАҒОЙИ, ЁРАК ТАҒОЙИ, ЧАЛМАМЎҒУЛ, АЮББЕК, МУҲАММАДБЕК, ИБРОҲИМБЕК, АЛИ САЙДИМ, СУЛТОН АЛИ ТЕНГҚУР ЁР-ДЎСТЛАРИ БИЛАН, ХУДОБАХШ ВА АБУЛҲАСАН БОШЧИЛИГИДА ЎНЛИК, ЭЛЛИК ГУРУХЛАР САФНИ ЭГАЛЛАЙДИ.

пайтда қиладиган ишларини аниқлаб, ҳозир ва назор эдилар. Унг қанот, сўл қанот ва ўнг қўп ва сўл қўп, ўнг ён ва сўл ён жадал олган-гач, хабарчи лашкар қисм ҳам қийналмамай тайинланган ерга томон юра бердилар. Гарчи, Баронғор (ўнг қанот) ва ўнг қўп, ўнг ён ва ўнг сўзларининг маъноси бир хил бўлса-да, лекин сўз ўзгариши билан ҳар хил маъно беради. Чунончи, баронғор ўнг қанот ва чап қанот жавонғор маъносидан маймана ва майсарга, жанговар сафининг маркази ғул тарихида эмас. Бу нав жанговар саф ўша истилоҳ маъносидан баронғор ва жавонғор дейилади. Ғул сафининг ўнг ва чапини фарқ қилиш учун ўнг қўп ва сўл қўп деб айтлилади. Шу тариха Бобур Мирзо Қандаҳор учун Халишак жанги олдиндан қўшинини жанговар ясол тартибда жойлаштирди. Яъни баронғор ўнг қанотда Мирзахон, Ширим тағойи, Ёрак тағойи, Чалмамўғул, Аюббек, Муҳаммадбек, Иброҳимбек, Али Сайдим, Султон Али тенгқур ёр-дўстлари билан, Худобахш ва Абулҳасан бошчилигида ўнлик, эллик гуруҳлар сафни эгаллайди. Жангонғор (чап қанот)да Абдураззоқ Мирзо, Қосимбек, Тангриберди, Қанбар

ҳеч қандай ёрдам бериш имконияти йўқлиги айтилади. Чунки Бобур Мирзонинг ғул ва ўнг қанот қисмлари ҳам ғанимга қарши оғир шароитда жанг қилаётган эди. Аҳволни ўнглаш мақсадига Бобур Мирзо тавассул қилиб, ўз ғулини қарши ҳужумга бошлайди. Бу пайтда Муқимнинг ҳужумини тўхтата олмаган, ўнг қанотга чекинаётганди. Бобур қароргоҳда ҳимояда турган ўн бир фавж қўшинини ҳам жангга кириштириб, ҳужумини янада авж олдиришга эришади. Буни кутмаган ғаним сафи парокандаликка ўз тутта бошлайди. Шу лаҳзаларда оғир аҳволда қолган Қосимбек бошчилигидаги чап қанот ҳам чекиниб, қўлай табиий маррада мудофаага ўтиб, душман кўчларининг катта қисмини банд қилди. Бу имкониятдан фойдаланган Бобур марказ ва ўнг қанот ҳужумларини янада кучайтириб, душманга катта талафот етказиб, уларни тартибсиз тарзда қочишга мажбур қилишга муваффақ бўлди. Шундан сўнгги-на Бобур Мирзо Қосимбекка ёрдамчи кўчлар жўнатиб, уни оғир вазиятдан қутқарди. Натижада жанг Бобур Мирзо қўшини ғалабаси билан тугаб, Қандаҳор қўлга кири-